

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - ODDĚLENÍ LIBEREC
STATISTICKÝ ÚŘAD SVOBODNÉ ZEMĚ SASKO KAMENZ
STATISTICKÝ ÚŘAD JELENIA GÓRA

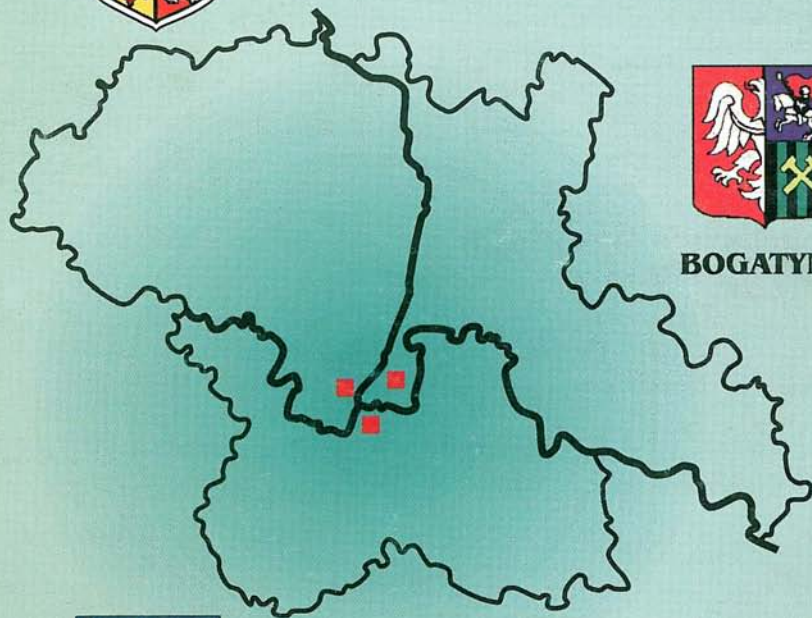
MĚSTA V EUROREGIONU NEISSE-NISA-NYSA

ZITTAU

BOGATYNIA

HRÁDEK n. Nisou

**ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD - ODDĚLENÍ LIBEREC
VOJVODSKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD JELENIA GÓRA
STATISTICKÝ ÚŘAD SVOBODNÉ ZEMĚ SASKO KAMENZ**

**MĚSTA V EUROREGIONU
NEISSE - NISA - NYSA**

HRÁDEK N. NISOU - BOGATYNIA - ZITTAU

Liberec - únor 1997

O B S A H

	Hrádek n. Nisou	Bogatynia	Zittau
Úvodní slovo.....	4	4	4
Organizační uspořádání úřadu města.....	10	30	52
Historie města	11	34	53
Geografické prostředí - dopravní spojení .	13	35	54
Demografie a trh práce.....	14	37	55
Hospodářství - bytová výstavba	16	38	56
Zdravotnictví a soc. péče	18	39	57
Školství	19	40	57
Kultura a sport.....	20	40	58
Turistický ruch a rekreace.....	21	41	60
Životní prostředí.....	22	42	61
Hlavní rozv. záměry města v rámci Euroregionu Nisa.....	24	43	61
Důležité adresy pro návštěvn. města	25	45	62
Tabulky:			
Základní statistické údaje za města.....	67	67	67
Mapy:			
Euroregion NEISSE - NISA - NYSA.....			6
Hrádek nad Nisou.....			8
Bogatynia			28
Zittau			50

Úvodní slovo

Vzájemná spolupráce mezi zeměmi - Českou republikou, Polskem a Německem na komunální úrovni se v posledních letech pozitivně rozvinula. Její další úspěšnost je podmíněna hlubším vzájemným poznáním partnerů, k čemuž přispívá i vzájemná výměna informací. Jednou z forem přenosu informací jsou publikace, které srozumitelným způsobem umožňují vzájemné poznávání obyvatel žijících na území euroregionu „Neisse - Nisa - Nysa“. K tomuto účelu slouží rovněž informační bulletiny publikované jednotlivými sekretariáty euroregionu. Také trojjazyčné vydání publikace „Euroregion Neisse - Nisa - Nysa - základní informace“ a srovnání měst Liberec - Görlitz - Jelenia Góra, které byly vydány na konci roku 1995, napomáhají k uspokojení vzájemné výměny informací.

Nyní předkládaná publikace, jež obsahuje srovnání měst Hrádek nad Nisou, Bogatynia a Zittau, pokračuje v monografickém cyklu o městech euroregionu „Neisse - Nisa - Nysa“, který byl započat v roce 1995. Chtěli bychom takto poděkovat ing. Miroslavu Ulmannovi, koordinátoru kanceláře euroregionu na české straně, který byl hlavním iniciátorem vydání této řady publikací.

Publikace o těsně sousedících městech Hrádek nad Nisou - Bogatynia - Zittau vznikla za úzké spolupráce Českého statistického úřadu - oddělení Liberec se Zemským statistickým úřadem svobodné země Sasko v Kamenz a Vojvodského statistického úřadu Jelenia Góra, který vypracoval koncepci předkládaného vydání. Jmenované statistické úřady a na německé straně také správa města Zittau uspořádaly jednotlivé materiály a informace tak, aby čtenářům byl předložen souhrn informací o těchto třech městech.

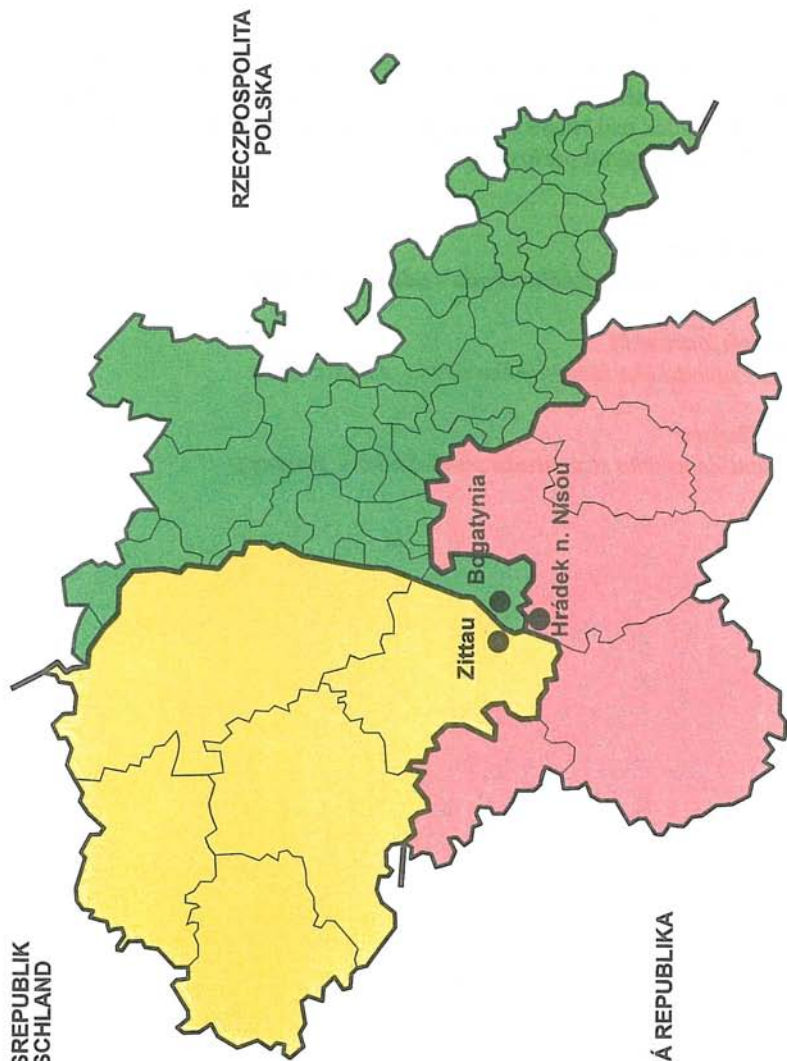
Vydání sestává ze dvou částí. V první části byl s ohledem na dané geografické a historické skutečnosti načrtnut vzájemný vývoj, jakož i základní oblasti života měst Hrádek nad Nisou, Bogatynia a Zittau: obyvatelstvo, trh práce, hospodářství a doprava, ochrana životního prostředí, zdravotnictví a sociální záležitosti, vzdělávání, turistika a sport.

Tato část je oproti předcházející publikaci rozšířena o adresy úřadů, institucí a zařízení souvisejících s cestovním ruchem. Ty mohou být užitečné návštěvníkům. Nově jsou zařazeny kapitoly, týkající se organizačního uspořádání úřadů měst a „Hlavní záměry měst v rámci Euroregionu Nisa“

BUNDESREPUBLIK
DEUTSCHLAND

RZECZPOSPOLITA
POLSKA

ČESKÁ REPUBLIKA

Euroregion Neisse - Nisa - Nysa

Ve druhé části jsou uvedeny statistické informace, vztahující se k jednotlivým městům.

Nezbývá než doufat, že toto vydání, vycházející ve třech jazycích - česky, polsky a německy splní svou úlohu, již je poskytnutí informací o městech Hrádek nad Nisou - Bogatynia - Zittau a tím bude zároveň moci přispět ke vzájemnému porozumění.

Ladislav Knap

ředitel Českého statistického úřadu - oddělení Liberec

Kazimierz Żurawski

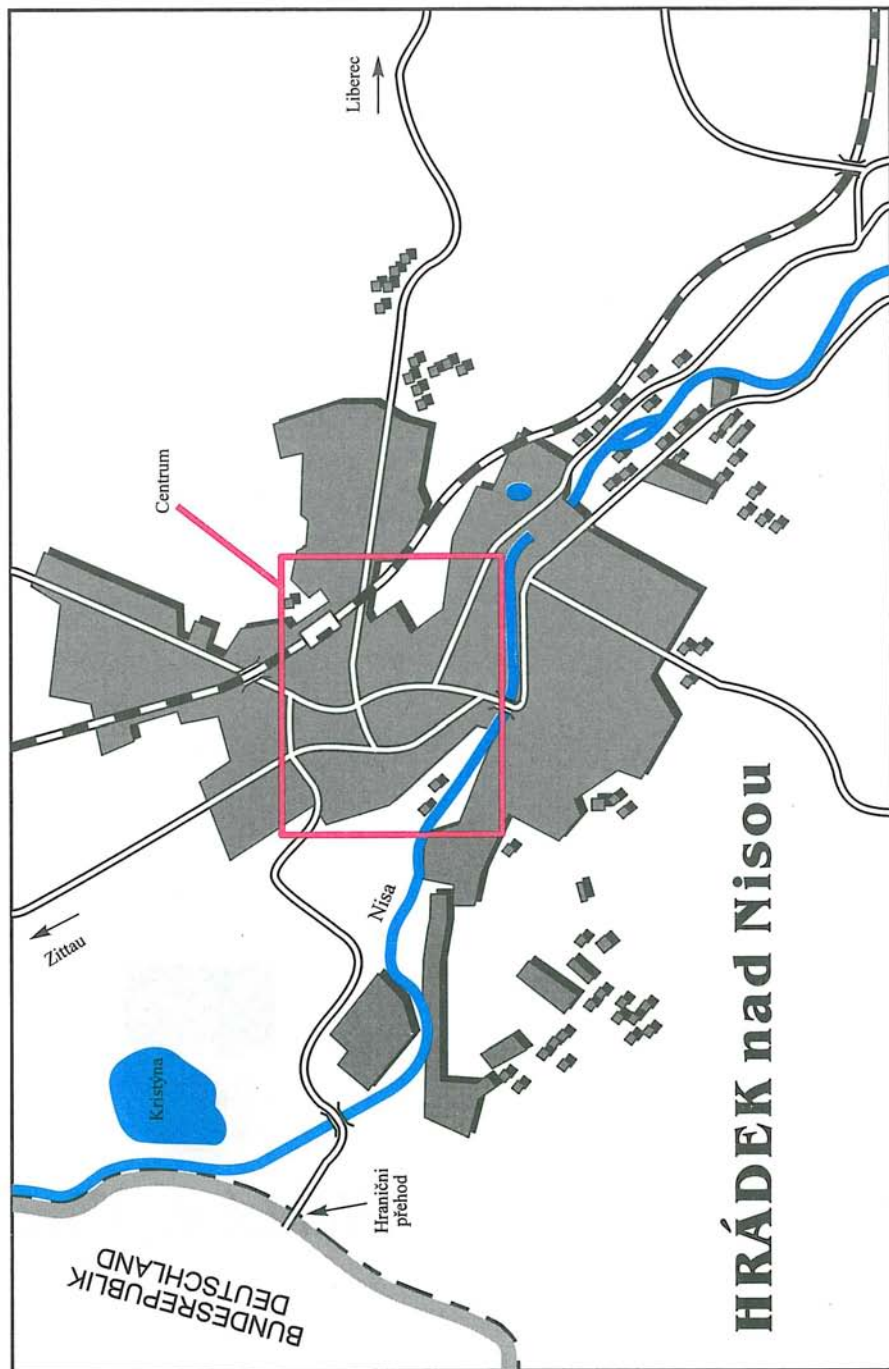
ředitel Vojvodského statistického úřadu Jelenia Góra

Peter Fischer

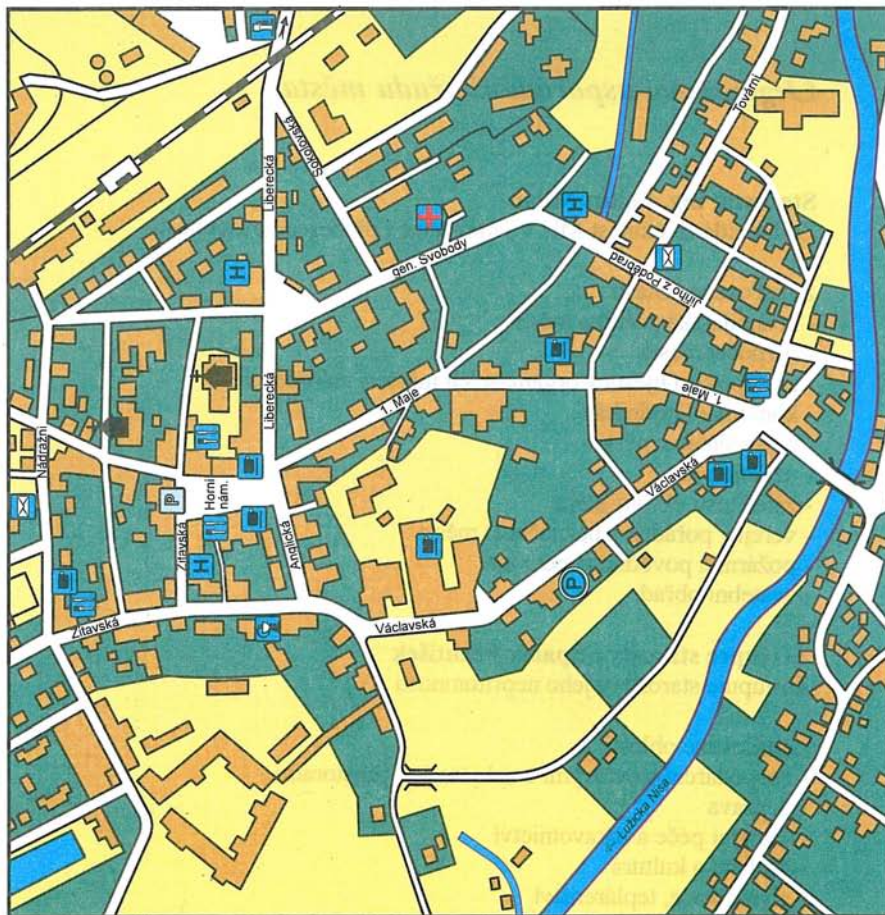
prezident Zemského stat. úřadu země Saska v Kamenz

Hrádek n. Nisou

HRÁDEK nad Nisou

HRÁDEK nad Nisou Centrum

	Hotel
	Parkoviště
	Restaurace
	Kavárna
	Benzinové čerpadlo
	Pošta
	Lékárna
	Nemocnice
	Policie
	Kostel

Organizační uspořádání úřadu města

Starosta: ing. Faltus Milan

Zodpovídá za činnost MÚ v samostatné i přenesené působnosti

Zajišťované oblasti:

- hospodářská politika města
- rozpočet města
- zastupování města v organizacích městem založených
- komunální podnikání
- reprezentace města
- územní plán
- záležitosti obrany státu
- veřejný pořádek a bezpečnost města
- požární a povodňová ochrana
- svatební obřad.

Zástupce starosty : Špalek František

Zastupuje starostu v jeho nepřítomnosti

Zajišťované oblasti:

- hospodaření s bytovými a nebytovými prostory
- doprava
- sociální péče a zdravotnictví
- školství a kultura
- plynofikace, teplotní sítě
- svatební obřad.

Tajemník : Sladký Jan

V oblasti samostatné působnosti je odpovědný starostovi a městské radě, v přenesené působnosti Okresnímu úřadu Liberec.

Zajišťované oblasti:

- plní funkci vedoucího organizace a je nadřízený všem pracovníkům MÚ
- řídí a kontroluje činnost pracovníků MÚ
- zabezpečuje usnesení rady města a městského zastupitelstva.

Odbor životního prostředí, výstavby a správy majetku: Kudláček Petr

Zajišťované oblasti:

- stavební úřad
- úsek ochrany zemědělského půdního fondu
- úsek ochrany životního prostředí
- úsek investic

Odbor finanční a živnostenský: Hauptigová Miluše

Zajišťované oblasti:

- financování chodu města na základě rozpočtu
- realizace obecně závazných vyhlášek o místních poplatcích
- vymáhání poplatků a pokut plynoucích z výkonu státní správy
- správa živnostenských oprávnění, kontrola provozoven

Odbor sociální a správní: Grim Petr

Zajišťované oblasti:

- úsek sociální - všechny druhy sociální pomoci
- sbor pro občanské záležitosti - vítání občánků, jubilea
- úsek správní - matrika, stížnosti občanů, přestupková řízení

Historie města

Město Hrádek nad Nisou má dlouhou a bohatou historii. V roce 1995 oslavilo 735 výročí. První písemné záznamy pocházejí z období vlády českého krále Přemysla Otakara II.

Tento panovník v roce 1254 věnoval kraj, zahrnující rovněž území dnešního města a hrad Vlčice (později přejmenovaný na Grábštejn), pánům z Donína. Donínové začali Hrádek rozšiřovat a kolem roku 1260 povýšili tuto starou slovanskou osadu na město. Roku 1286 je v písemných záznamech prvně zmiňován dřevěný kostel, dnešní kostel sv. Bartoloměje, kolem něhož bylo soustředěno jádro města.

Ve 14. století patřil Hrádek k nejvýznamnějším střediskům obchodních cest z Prahy na sever k Baltu a přesahoval svým významem Liberec. Za husitských válek lehlo město r. 1424 popelem, přičemž shořely doklady o získání městských práv. Následoval úpadek města a jeho obnova Doníny po husitských válkách se datuje rokem 1512.

K velkému rozvoji města došlo ve 2. polovině 16. století pod správou vzdělaného královského rady a místokancléře Jiřího Mehla ze Střelic. Hrádek získal tržní právo, byla obnovena těžba stříbra a drahých kamenů. Zvyšovaly se nároky na pracovní síly a útlak lidu, což vedlo k několika povstáním, z nichž největší se událo v roce 1680.

V 18. a 19. století procházela krajem a městem různá vojska, mimo jiné i ruská vojska Petra Velikého v roce 1706. V těchto stoletích pokračoval hospodářský rozmach kraje. V roce 1786 se začal těžit lignit. Gallasové založili jednu z prvních textilních manufaktur v zemi, bavlnářství začalo nahrazovat tradiční lnářství. V 19. století byla vystavěna řada strojírenských a chemických továren, vápenka, cihelna a továrny na gumové a dřevěné zboží.

Železniční trať mezi Libercem a Žitavou, uvedená do provozu r. 1889, umožňovala spojení města Hrádku s těmito hospodářskými centry. Současně se budovaly silniční spojky z hlavní císařské silnice vystavěné roku 1842.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byla oblast hrádecka stále velmi úzce spojena se sousedním Žitavskem, panoval zde čilý obchodní a turistický ruch.

Po ukončení 2. světové války se velké části jeho obyvatel dotkla usnesení Postupimské konference velmocí. Historicky vyvinuté oboustranné přeshraniční vazby se výrazně omezily.

Průmyslový potenciál ve městě podpořil v dalších letech jeho rozvoj a výroby závodů zprostředkovaly spojení Hrádku se světem. V letech 1949 - 1950 bylo zaznamenáno první slučování města s okolními obcemi.

Po téměř dvěstě letech byla těžba lignitu v roce 1972 ukončena a bývalý důl Kristýna byl následně zatopen. Vodní plocha a okolí se tak stalo vyhledávanou rekreační oblastí. V roce 1982 byla požárem silně poškozena hrádecká radnice a rozsáhlou rekonstrukcí získala dnešní podobu.

Město se výrazně změnilo po roce 1989. Získalo novou perspektivu po otevření hraničních přechodů a rovněž vstupem do Euroregionu Nisa.

Geografické prostředí - dopravní spojení

Město Hrádek nad Nisou leží v Hrádecké kotlině, která je ohraničena hřebenem Lužických hor, Frýdlantskou pahorkatinou a severní částí Ještědského pohoří. Směrem do Německa přechází tato kotlina do kotliny Žitavské. Městem, které patří mezi nejseverněji položená města České republiky, protéká řeka Nisa. Místo, kde opouští republiku, je nejnižším bodem území (238 m n.m.).

Podnebí Hrádku nad Nisou je ovlivněno již zmíněnou Žitavskou kotlinou. Průměrná teplota vzduchu v dlouhodobém průměru činí 7,8° C. Lednový průměr teplot se pohybuje okolo 1,6° C, červencový průměr činí 17,4° C. Výše srážek činí v dlouhodobém průměru 451 mm. Roční počet hodin slunečního svitu v dlouhodobém průměru činil 1 603. Převažují větry jihozápadní, jihovýchodní.

Město se rozkládá na rozloze 49 km². Z celkové rozlohy představuje 59 % zemědělská půda, 41 % nezemědělská půda. Více jak třetina zemědělské půdy pak připadá na louky a pastviny. Z celkové výměry nezemědělské půdy tvoří 73 % lesní půda.

Území města se skládá z 9 částí a zároveň je členěno na 22 urbanistických obvodů. Při sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991 byl Hrádek nad Nisou rozdělen na 47 sčítacích obvodů.

Dopravní spojení

Hlavní silnice, která prochází Hrádkem z vnitrozemí ke státní hranici, má označení II/271.

Ta se napojuje ve vzdálenosti 9 km před Hrádkem na silnici I/13 vedoucí z Liberce do Děčína.

Vzdálenosti v km do vybraných hospodářských center :

ČR - Liberec 21, Praha 118, Ústí nad Labem 60, Hradec Králové 118
SRN - Zittau 5, Görlitz 35, Dresden 80, Bautzen 45
PR - Zgorzelec 35, Jelenia Góra 60

Přes Hrádek nad Nisou vede železniční trať Liberec - Hrádek nad Nisou - Zittau - Varnsdorf. Ta je provozována v motorové trakci. V nedalekém Oldřichově na Hranicích je polní letiště používané pro potřeby zemědělství. Nejbližší letiště je v Liberci (21 km).

Rozpracované koncepce rozvoje silniční a železniční dopravy České republiky se výrazně dotýkají města. To by mělo po roce 2000 patřit mezi města, jejichž dopravní dostupnost, jak ve směru z vnitrozemí, tak ze zahraničí, bude patřit mezi jejich přednosti.

Hraniční přechody

do Německa -	Hrádek nad Nisou - Hartau (pro pěší)
	Hrádek nad Nisou - Zittau (železniční přechod)
do Polska a do Německa -	Hrádek nad Nisou - Porajow (pro osob. autom.).

Na tomto silničním přechodu bylo v roce 1995 na vjezdu do ČR zaznamenáno 541 441 osobních automobilů a na výjezdu 554 199. V uvedeném roce bylo odbaveno při vstupu do republiky 1 538 173 osob, při výstupu 1 536 780 osob. Na železničním celním přechodu překročilo státní hranici při výjezdu 108 586 osob, na vstupu 111 930 osob.

Demografie a trh práce

Hrádek nad Nisou měl koncem roku 1995 celkem 7 188 obyvatel, podíl žen činil 51,0%. Stav obyvatelstva se během posledních pěti let nevýrazně zvýšil, a to o 0,7 %. Trend vývoje hodnot přirozeného přírůstku i migračního salda byl značně kolísavý. Hustota obyvatel činila koncem roku 1995 v Hrádku nad Nisou 148,1 osoby na 1 km².

Během roku 1995 se v Hrádku živě narodilo 77 dětí, což oproti roku 1991 představovalo pokles o 26,7 %. Sestupný trend byl patrný rovněž u relativního ukazatele, udávajícího počet živě narozených na 1000 obyvatel, který během posledních pěti let poklesl z 14,8 promile na 10,7 promile. Nejvíce dětí se v roce 1995 narodilo matkám ve věku 20-24 let, v této věkové kategorii připadalo na 1000 žen téměř 103 živě narozených dětí.

Pokles živorodnosti byl doprovázen snížením hodnot ukazatelů úmrtnosti. V roce 1995 zemřelo v Hrádku nad Nisou celkem 89 osob, tedy o 17,2 % méně než v roce 1991. Hrubá míra úmrtnosti (počet zemřelých na 1000 obyvatel) se od roku 1991 snížila o 0,7 bodu,

Během roku 1995 bylo v Hrádku n.N. uzavřeno 30 sňatků, na 1000 obyvatel tak připadlo 4,2 sňatku, tedy o 3,3 bodu méně než v roce 1991. Průměrný sňatkový věk mužů byl 27 let, žen 24 let. V případě rozvodovosti došlo během posledních pěti let k nárůstu relativního ukazatele o 1,2 bodu, v roce 1995 tak jeho hodnota činila 3,6 promile.

Počet přistěhovalých byl v roce 1995 o 36 osob vyšší než počet vystěhovalých, takže vliv migrace na stav obyvatelstva byl příznivý. Na 1000 obyvatel připadalo 19,8 přistěhovalých a 14,8 vystěhovalých osob. V porovnání s rokem 1991 to znamenalo nárůst o 3,3 bodu v případě přistěhovalých a pokles o 3,8 bodu u vystěhovalých.

Průměrný věk obyvatel činil v roce 1995 v Hrádku nad Nisou 36,9 roku, v případě žen pak 38,5 roku. V produktivním věku (15-59 let) bylo 64,4% všech obyvatel, u mužů tento podíl dosáhl dokonce 67,0 %. Osob v předproduktivním věku (0-14 let) bylo 18,2 % z celkového počtu, ve věku poproduktivním se nacházelo 17,4 % hradecké populace. Na 100 osob produktivního věku tak v roce 1995 připadalo 55,2 obyvatele ve věku neproduktivním.

Trh práce

Ekonomická aktivita obyvatel ve městě Hrádek nad Nisou je vysoká. Z výsledků sčítání lidu, domů a bytů v roce 1991 vyplývá, že ve městě bylo celkem 3 875 ekonomicky aktivních občanů. Z celkového počtu obyvatel to znamenalo 54,5 % a z obyvatel v produktivním věku 90,6 %.

Odvětvová struktura zaměstnanosti je odrazem zastoupení jednotlivých podnikatelských aktivit daného regionu a v případě města Hrádku nad Nisou převažoval mezi odvětvími vždy průmysl. Tomu odpovídal i vysoký podíl (58%) ekonomicky aktivních osob zaměstnaných v průmyslu. V důsledku společenských změn posledních let a rozvoje turistiky v této příhraniční oblasti vzrostla zaměstnanost v obchodě, službách a také ve stavebnictví.

V oblasti trhu práce se daří regionu Hrádek nad Nisou vcelku řešit průběžně vznikající problémy se zaměstnaností. Ke konci roku 1995 bylo v

regionu Hrádku nad Nisou evidováno celkem 209 uchazečů o práci, z toho bylo 110 žen, tzn. 52,6 %. Míra nezaměstnanosti k tomuto datu činila 4,4 %, z toho u žen 5,0 % a u mužů 3,9 %.

Ve vzdělanostní struktuře uchazečů o práci v regionu města Hrádku zcela převažovali žadatelé s nižším vzděláním. Podíl osob se základním vzděláním a vyučených dosáhl téměř 87 % všech uchazečů o práci. Ve věkové struktuře byli nejvyšším podílem 15 % zastoupeni mladší žadatelé do 20ti let. Výraznější podíly kolem 13 % připadly na věkové kategorie 25-29 let a 35-44 let, ostatní věkové skupiny již zaujímaly nižší podíly. Určité odlišnosti jsou zřejmé mezi ženami a muži. Zatímco u nezaměstnaných žen byla nejvíce zastoupena věková skupina 25-29 letých, u mužů to byli mladí do 20let.

Převážná většina uchazečů o práci v regionu Hrádku, tzn. 48 %, byla nezaměstnaná kratší dobu než 3 měsíce. Osob nezaměstnaných déle než jeden rok bylo pouze necelých 19 %. Volných míst bylo v regionu Hrádku ke konci roku 1995 nabízeno pouze 39 a z toho 5 pracovních míst pro ženy.

Hospodářství - bytová výstavba

Ve městě je soustředěn značný ekonomický potenciál. Dokladuje to téměř stovka firem, organizací zapsaných do obchodního rejstříku (právnických subjektů) a sídlících na jeho území. Rovněž množství udělených oprávnění fyzickým osobám k živnostenskému podnikání.

Mezi právníckými subjekty převažují firmy se zaměřením na obchodní činnost (28), průmyslovou výrobu (20), stavebnictví (10). Z hlediska právní formy podnikání se jedná převážně o společnosti s ručením omezeným.

Živnostenský list pro různé druhy činností byl vydán 615 hrádeckým občanům.

Živnostenské podnikání se rovněž převážně orientuje do oblasti obchodu, pohostinství. Těmito činnostmi se zabývá více jak třetina živnostníků. Silnou skupinu tvoří držitelé živnostenských listů pro podnikání ve stavebnictví (113) a v různých průmyslových odvětvích (92). Pro oblast služeb bylo uděleno 65 oprávnění.

Hlavním hospodářským odvětvím s velkou tradicí zaměstnávající značnou část ekonomicky aktivního obyvatelstva je ve městě Hrádku nad Nisou

průmysl. Z nejznámějších průmyslových podniků v tuzemsku i mnoha zemích světa je Vulkán, akciová společnost. Pro automobilový průmysl zajišťuje výroby několik hrádeckých podniků - akciové společnosti Severočeské výroby autodílů, Vulkánplast a podnik se zahraničním kapitálem Metzeler.

Hlavní textilní podniky ve městě - Elas a Bekon vyrábějí specifické výrobky, které mají odbytiště i v zahraničí.

Investiční aktivity ve městě ze strany jednotlivých firem a samotného městského úřadu podminily vznik řady stavebních firem, z nichž přední postavení má Stavební hrádecká společnost.

Zemědělská výroba byla do roku 1990 v katastru města převážně provozována státním statkem. Privatizační a restituční proces se promítl tak, že půda je rozdělena mezi více subjektů.

Nejvýraznější změny nastaly v posledních letech v oblasti obchodu a služeb, ve spojitosti s rozvíjejícím se cestovním ruchem.

Bytový fond - bytová výstavba

Domovní fond města Hrádku je značně zastaralý. Průměrné stáří domů dosahuje téměř 76 let, neboť 49 % trvale obydlených bytů bylo postaveno před rokem 1919. Naopak z období let 1946-91 pochází jen 33 % všech bytů trvale užívaných. V tomto období se stavěly byty již převážně v bytových panelových domech. Celkově to bylo 94 % všech bytů z tohoto období, zatímco v rodinných domcích se postavilo necelých 6 % nových bytů. Takže i v celkové struktuře bytového fondu Hrádku převažují z 54 % byty v bytových domech, kdežto v rodinných domcích je 44 % trvale užívaných bytů.

Ve velikostní struktuře bytů převažují podílem 33 % byty třípokojové a nejmenší podíl 17 % připadl na byty jednopokojové. Byty I. a II. kategorie představují 84 % bytového fondu. Z hlediska vlastnictví převažují se 48 % byty v osobním (soukromém) vlastnictví, podíl 39 % připadá na byty nájemní a jen 12 % tvoří byty družstevní.

Po roce 1991 nastal v Hrádku, stejně jako v celé společnosti, výrazný útlum výstavby bytů způsobený novými cenovými náklady. Správní orgány města však hledaly způsoby, jak nastalé skutečnosti ve výstavbě bytů řešit a vytvořily pro město určitou koncepci bytové politiky.

Přestože přímé dotace státu na bytovou výstavbu se výrazně omezily,

město Hrádek n.N. využilo všech možností podpor státu pro tuto oblast. Přednostně státní dotace směřovaly do staveb sociálního charakteru jako byly byty s pečovatelskou službou a byty sociální, dále potom do staveb zajišťujících úspory energií. Jako experiment v rámci celého okresu lze uvést realizaci střešní nástavby panelového domu, kde vzniklo 20 malometrážních bytů. Celkem bylo ve městě během let 1991-95 získáno 40 nových bytů, z toho 32 bytů nájemních a 8 bytů soukromou výstavbou v rodinných domech.

Projekty na další rozvoj bytové výstavby předpokládají širší využití hypotečních úvěrů a spolupráce městského úřadu. Pomoc města bude spočívat v zajištění komplexní územní a projektové přípravy, v zajištění pozemků pro stavbu i pomoci s úvěrovým systémem. Připravovaný projekt chce řešit bydlení generace mladých rodin, které již mají reálné představy o svých pracovních i finančních možnostech a chtějí se aktivně účastnit řešení vlastní bytové situace.

Zdravotnictví a sociální péče

V roce 1995 byla v Hrádku nad Nisou v provozu jedna lékárna, v případě potřeby nemocničního ošetření museli obyvatelé Hrádku dojíždět do Frýdlantu nebo do Liberce. Ve městě fungovaly dvě ambulance, a to chirurgická a interní, jejichž činnost zajišťovali lékaři z Frýdlantu. Pro občany postižené cukrovkou byla k dispozici jednou týdně diabetická poradna.

V roce 1995 měl Hrádek nad Nisou celkem 10 privátních lékařů, kteří pečovali o zdraví obyvatel města. Podle specializací byli z toho čtyři praktičtí lékaři pro dospělé, dva lékaři pro děti a dorost, tři stomatologové a jeden gynekolog. Na 1000 obyvatel tak připadalo 1,4 lékaře.

Veškeré jesle byly v Hrádku zrušeny, vzhledem ke skutečnosti, že většina matek zůstává s dětmi do tří let doma. Zbylé závazky jeslí převzaly mateřské školy.

Hrádek nad Nisou měl v roce 1995 dva domy s pečovatelskou službou pro občany, kteří nejsou schopni se o sebe plně postarat. V těchto domech bylo 32 bytů, které měly 36 obyvatel. K dispozici zde byly tři pečovatelky z povolání a dvě pečovatelky dobrovolné. Zájem o umístění v domech s pečovatelskou službou značně převyšuje kapacitní možnosti těchto zařízení, takže v roce 1995 zůstalo 86 žádostí nevyřízeno.

V roce 1995 bylo v Hrádku nad Nisou celkem 260 osob zahrnuto do sociální péče, takže pobíraly různé druhy podpor, a to jak finančních, tak i věcných.

Školství

Předškolní zařízení byla v roce 1995 v Hrádku nad Nisou reprezentována pěti mateřskými školami, které navštěvovalo 232 dětí. Školky měly celkem 11 oddělení, o děti se staralo 20 učitelek. Od roku 1991 se počet dětí v mateřských školách zvýšil o 24,1 %, což bylo z části ovlivněno skutečností, že po zrušení jesli přejaly mateřské školy místo nich péči o děti již od dvou let věku.

Základní školy byly ve školním roce 1995/96 v Hrádku tři, z toho jedna malotřídní (pouze pro 1.-4. ročník). Tyto školy navštěvovalo 640 žáků, umístěných do 28 tříd. Na jednu třídu tak v průměru připadalo 23 žáků. Výuku zajišťovalo 41 pedagogů, z toho 37 žen. Základní školy měly k dispozici celkem 44 učeben, 13 z nich bylo odborných. Během posledních pěti let počet žáků základních škol velmi výrazně poklesl, a to o 17,2 %. Počet žáků na jednu třídu zaznamenal přitom v průměru pokles o 3.

Celkem 353 dětí se ve školním roce 1995/96 učilo cizímu jazyku, z toho 84,1% německému a 15,9% anglickému. V předešlém školním roce ukončilo povinnou školní docházku 86 žáků, z toho 46 dívek. Školy měly k dispozici 3 oddělení družin, v nichž bylo zapsáno 100 dětí.

V Hrádku nad Nisou je rovněž zvláštní škola pro mentálně postižené jedince. Ve školním roce 1995/96 měla tato škola čtyři třídy, které navštěvovalo 44 dětí. Výuku zabezpečovalo 6 pedagogů. Od roku 1991 poklesl počet dětí v tomto zařízení o 26,7 %.

V Hrádku n.N. působí od 1. září 1994 pobočka Integrované střední školy dopravní a stavební v Liberci, zaměřená na dopravní management. Ta měla ve školním roce 1995/96 celkem 55 studentů ve dvou třídách. Do budoucna lze předpokládat postupné zvyšování počtu studentů, neboť tato škola zatím jako jediná zastupuje v hrádecké oblasti střední školství. Na škole vyučovali tři stálí pedagogové, dojížděli sem však také učitelé pedagogové z Liberce.

Výhledově se počítá se zřízením osmiletého gymnázia, které v Hrádku nad Nisou zatím chybí, a tento úkol se jeví jako velmi významný z hlediska dalšího úspěšného rozvoje města a jeho stability. Vzhledem k poloze Hrádku n.N. by bylo možné koncipovat toto zařízení jako mezinárodní, se společnou výukou jak v češtině, tak v němčině a v polštině. To by mělo velký význam pro výraznější aktivizaci rozvoje města v rámci Euroregionu Nisa.

Kultura a sport

V posledních letech lze pozorovat všeobecný útlum v oblasti kultury, který je důsledkem nestabilní ekonomické situace. Tato skutečnost se projevuje snížením počtu i kapacit kulturních zařízení. Z hlediska budoucího vývoje je však třeba zajistit fungování alespoň některých z těchto zařízení, aby byla k dispozici v případě znovuoživení zájmu o kulturní oblast.

V roce 1995 bylo v Hrádku n.N. v provozu jedno stálé kino s 247 místy, avšak jeho návštěvnost nebyla příliš vysoká, což odpovídá celorepublikovému trendu.

Pro zájemce o literaturu byla ve městě k dispozici Městská knihovna s pobočkou ve Václavicích. Toto zařízení disponovalo celkem 24 tisíci svazků knihovního fondu, oproti roku 1991 byl však tento stav o 8,3 % nižší. Během roku 1995 si 571 registrovaných čtenářů vypůjčilo téměř 34 tisíc knih, na jednoho čtenáře tak připadalo 59 výpůjček. Počet výpůjček na čtenáře stoupl za posledních pět let o 43 %, což je především odrazem neustálého růstu cen knih.

K pořádání různých kulturních akcí v Hrádku nad Nisou slouží Kulturní dům a Dělnický dům. Pro využití volného času nejmladší generace je k dispozici Místní dům dětí a mládeže, kde existuje mnoho zájmových kroužků pro rozvíjení talentu a zálib dětí. Hrádek n.N. má také svůj amatérský divadelní soubor Vojan.

Ve městě se nacházejí rovněž různá sportovní zařízení, která může využívat veřejnost. Kromě několika fotbalových a volejbalových hřišť jsou zde tenisové kurty, sportovní areál v Doníně, sokolovna a fitnesscentrum.

Občané Hrádku jsou organizováni v různých sportovních oddílech a klubech, které se zabývají i pořádáním akcí pro veřejnost. Jmenovat lze například turistický oddíl či jachetní klub. Pravidelné tréninky mají oddíl

kopané Slovan a volejbalový klub. Pro milovníky psů funguje v Hrádku nad Nisou kynologické cvičiště. V letní sezóně jsou pořádány různé sportovní akce ve známém rekreačním areálu Kristýna.

Turistický ruch a rekreace

Město Hrádek nad Nisou leží v úpatí Lužických hor na okraji Žitavské nížiny, kterou protéká Lužická Nisa tvořící přirozenou hranici se sousedním Německem. Poloha města, okolní přírodní podmínky i řada zajímavých kulturních památek v samotném Hrádku n.N. i nejbližším okolí vytváří z města častý cíl návštěv domácích i zahraničních turistů.

Kostel sv. Bartoloměje

Nejstarší hrádeckou památkou je římsko-katolický kostel sv. Bartoloměje, založený Ottou z Donína v roce 1286. Dnešní podobu kostel získal přestavbou v roce 1763, přičemž kostelní věž pochází z roku 1673. V interiéru kostela jsou zajímavé stropní fresky, některé součásti výzdoby byly přeneseny z jiných kostelů. Raritou kostela jsou věžní hodiny z roku 1786, jejichž ciferníky jsou umístěny uvnitř i vně kostela. Nedaleko náměstí stojí také evangelický kostel pocházející z počátku tohoto století a jehož zajímavostí jsou čtyři číselníky hodin na věži, které byly již ve dvacátých letech elektricky osvětleny.

Hrad Grabštejn

Dominantou celého hrádecka je bezesporu hrad Grabštejn. Jako nejstarší možné datum jeho založení je udáván rok 1044, přičemž s jeho dnešním pojmenováním se setkáváme někdy ve 13. století. Byl známou strážní pevností na stezce z Čech do Lužice. Hrad ve své historii zažil mnoho pánů - od Donínů, přes Mikuláše z Kašperka a Mehly ze Střelice až po rod Gallasů. Tito vlastnili hrad až do roku 1945. Na hradních stavbách lze pozorovat všechny umělecké slohy, ale nejvíce se zde setkáváme s renesancí, v jejímž stylu je nádherně zdobená kaple svaté Barbory. Hrad byl značně zdevastován. Již řadu let je postupně opravován a některé jeho části jsou využívány ke kulturním akcím.

K významným budovám ve městě je možno řadit i radnici, objekt zámku, který je však značně zdevastován, kapli u městského hřbitova. Ve městě jsou i další drobné památky stojící za povšimnutí, např. barokní kaplička, několik soch i zajímavé kameny určitých významů.

Přírodní zajímavosti

Vedle historických památek jsou pro návštěvníky Hrádku nad Nisou lákavé i přírodní podmínky. Nejvýznamnější je Chráněná krajinná oblast Lužické hory, skýtající řadu možností pěší turistiky i rozvíjející se cykloturistiky. Z okolních pískovcových skal je nejznámější Popova skála, tzv. Popovka. Ale i další skály a pískovcové útvary nesou zajímavá jména - Cukrová homole, Vraní, Horní skály - z nichž mnohé jsou vyhledávány především horolezci.

Rekreační areál Kristýna

Neméně zajímavým a vyhledávaným přírodním prostředím je rekreační středisko vodní nádrž Kristýna o celkové ploše cca 10,5 ha. Tato rozsáhlá vodní plocha nabízí svým návštěvníkům různé možnosti především letní rekreace. Areál Kristýny je však využíván i k různým sportovním akcím jako je triatlon, plážový volejbal, skateboard, surfing, jachting. Areál Kristýny je vybaven stravovacími i ubytovacími kapacitami, avšak v této vybavenosti existuje řada možností k jejich zkvalitnění. Navrhované studie předpokládají budovat prodejní kapacity i objekty služeb tak, aby sloužily rekreačnímu areálu i obyvatelům města.

Volnému cestovnímu ruchu v Hrádku nad Nisou slouží řada ubytovacích kapacit různé kvality. Celoročně je možno využít ubytování v zařízeních hotelového typu, několika penzionů, v soukromí, během sezóny také v chatové osadě, karavanklubu a autokempingu.

Životní prostředí

Na čistotu ovzduší ve městě Hrádku n.N. negativně působí několik domácích i zahraničních znečišťovatelů. Z domácích se projevuje vliv tepelných elektráren Pruněřov, Mělník, Počerady, místních průmyslových závodů i lokálních zdrojů vytápění. Vzhledem k oživení turistického ruchu a otevření hraničního přechodu pro osobní dopravu se očekával i negativní vliv automobilových zplodin, ten se však projevil v menší míře. Ze zahraničních znečišťovatelů se jedná především o tepelnou elektrárnu v polském Turossowě, kde je plánováno rozšiřování povrchové těžby uhlí podél hranic a provoz elektrárny do roku 2035. Stávající elektrárny na německém území své výkony naopak omezují.

Ke sledování čistoty ovzduší působilo na hrádecku více měřících stanic, od roku 1993 probíhá měření na stanici ČHMÚ Ústí nad Labem u nádrže Kristýna. Z vývoje monitorovaných škodlivin, tzn. oxidu siřičitého, oxidu dusíku a prašného aerosolu, je zřejmé určité zlepšování čistoty ovzduší v Hrádku nad Nisou.

Zatímco průměrná měsíční koncentrace oxidu siřičitého se v roce 1990 pohybovala v rozmezí 17-109 ug/m³, v roce 1995 srovnatelné hodnoty činily jen 11-63 ug/m³ a jen výjimečně došlo k překročení imisního limitu. Podobně se vyvíjel i obsah oxidu dusíku - v roce 1990 průměrná měsíční koncentrace dosahovala 19-49 ug/m³ a v roce 1995 již 15-34 ug/m³. Také další indikátor, poléťavý prach, vykazuje pokles koncentrací, a to z měsíčních průměrů 35-76 ug/m³ v roce 1990 na úroveň 33-69 ug/m³ v roce 1995. Nejvyšší hodnoty těchto škodlivin jsou vlivem působení inverzních situací zjišťovány v zimních měsících.

Zlepšování čistoty ovzduší lze z domácích zdrojů dosáhnout další plynofikací města a co největším omezením spalování fosilních paliv. V celkovém životním prostředí náleží nezastupitelné místo městské i příměstské zeleni. Město Hrádek nad Nisou včetně svých venkovských sídel oplývá rozptýlenou nelesní zelení, zejména v okrajových zástavbách

Čistota vod

V kvalitě životního prostředí má důležitý význam čistota vod. Z názvu Hrádek nad Nisou je zřejmé, že město leží na řece Lužická Nisa pokračující dále do SRN a patří k úmoří Baltického moře. Voda v Lužické Nise byla značně znečištěna, avšak probíhající postupná asanace kvalitu vody výrazně zlepšuje. V samotném Hrádku nad Nisou je kvalita vody v Nise hodnocena stupněm IV., neboť komunální odpadní vody nejsou prozatím téměř čištěny a průmyslové odpadní vody pouze částečně.

Kvalitativní změnou však bude dokončení centrální čističky odpadních vod, jejíž výstavba byla v Hrádku nad Nisou zahájena v roce 1995 a dokončena bude v roce 1997. Celkové náklady na výstavbu dosáhnou 104 mil. Kč a významná část je hrazena z programu CROCO - přeshraniční spolupráce evropských zemí. Kapacita ČOV bude 3 tis. m³/den odpadních vod.

Hlavní rozvojové záměry města v rámci Euroregionu Nisa

Městský úřad v Hrádku nad Nisou a zvolené orgány se systematicky věnují řešení problémů města. Uskutečnění řady akcí především pak investičních, je však odvislé od finančních prostředků, jejichž objem je omezen.

Proto orgány města využívají možnosti předložit návrhy projektů a ucházet se o jejich financování z programu PHARE CBC. Jedná se o program Evropské unie, určený k financování projektů přeshraniční spolupráce.

Nejrozsáhlejší v současné době realizovanou investiční akcí financovanou částečně z prostředků PHARE, je výstavba Čistírny odpadních vod o rozpočtovém nákladu 104 mil. Kč. Po jejím dokončení se podstatně sníží znečištění vody v řece Lužická Nisa.

V roce 1995 předložilo město 5 projektů. Dva projekty byly přijaty a tím schválen finanční příspěvek z prostředků PHARE.

Přijatými projekty jsou:

- a) Městský dopravní okruh - 1. etapa o rozpočtovém nákladu 11,3 mil. Kč. Projekt řeší odvedení tranzitivní dopravy mimo centrum.
- b) Stezka pro pěší a cyklisty - 1. etapa o rozpočtovém nákladu 7,3 mil. Kč. Cílem tohoto projektu je propojení cyklotras v ČR a SRN, odklon současného cyklistického provozu mimo silniční provoz, zlepšení dostupnosti a atraktivity rekreačního areálu Kristýna. Navržené stezky naváží na obdobné trasy na polském a německém území.
V srpnu roku 1996 bylo cestou Euroregionu Nisa do programu PHARE předloženo 9 projektů. Z nich čtyři následující byly přijaty:
  - a) Dopravní okruh města II. Etapa a záchytné parkoviště o rozpočtovém nákladu 19,2 mil. Kč. Projekt řeší odvedení tranzitivní dopravy mimo centrum.
  - b) Stezka pro cyklisty a pěší - II. etapa. Rozpočet ve výši 4,9 mil. Kč. Stezka navazuje na I. etapu a prodlužuje ji na východní okraj města.
  - c) Kanalizace Loučná představuje odkanalizování části města s připojením na novou ČOV. Tato investiční akce si vyžádá 9,1 mil. Kč.
  - d) Odkanalizování rekreačního areálu Kristýna. Účelem této investice je přečerpání splaškových vod z rekreačního areálu do nově budované ČOV.

Důležité adresy pro návštěvníky města

	Adresa	PSČ 46334	Telefon předv. 048
<i>Městský úřad</i>	Horní nám. 73,	Hrádek n.N.	5140141
Pošta	Nádražní 420,	Hrádek n.N.	5140122
Policie ČR	Václavská 405,	Hrádek n.N.	5140137
Dopravní policie	Husova 196,	Hrádek n.N.	5945450
Pohraniční policie	Liberecká 629,	Hrádek n.N.	5140097
Městská policie	Nádražní 263,	Hrádek n.N.	5140085
Cizinecká policie	Žitavská hranič. přech.	Hrádek n.N.	5140198
Celnice	nádraží ČD	Hrádek n.N.	5140088
	hranič. přech.	Hrádek n.N.	5140074
Celní stráž	Oldřichovská ul.	Hrádek n.N.	5945547
<i>Lékařská pohotovost</i>	Tovární 225	Hrádek n.N.	5945444
Lékárna	Revoluční 106	Hrádek n.N.	5140300
<i>Peněžnictví</i>			
Česká spořitelna	Horní nám. 84,	Hrádek n.N.	5140138
UNION-BANKA	Horní nám. 71,	Hrádek n.N.	5140498
Agrobanka	Liberecká 644,	Hrádek n.N.	5140156
Česká pojišťovna	Václavská 471,	Hrádek n.N.	5140067
<i>Restaurace</i>			
Dělnický dům	Václavská 189,	Hrádek n.N.	5140060
Národní dům	Žitavská 94,	Hrádek n.N.	
Lidový dům	Žitavská 558,	Hrádek n.N.	5140232
Apetit	1. máje 127,	Hrádek n.N.	5945106
Barandov	Liberecká 400,	Hrádek n.N.	5140001

Beseda	Horní nám.,	Hrádek n.N.	5945335
Koruna	Loučná 17,	Hrádek n.N.	5945335
U Sudu	Liberecká,	Hrádek n.N.	5945314
Pup u koně	Loučná 151,	Hrádek n.N.	
Bažiny	Loučná 141,	Hrádek n.N.	
AVAS	U Nisy 152,	Hrádek n.N.	
U Slunce	Václavice 161,	Hrádek n.N.	5945296
Pizzerie	Loučná,	Hrádek n.N.	
C.D.H. club	Husova ul.,	Hrádek n.N.	5140117
BEKON	Václavská ul.,	Hrádek n.N.	5140160
Restaurace Nisa	Donín 336,	Hrádek n.N.	
Restaurace Zvoníčkovi	Oldřichov n.Hr.,	Hrádek n.N.	5945205

Hotely a penziony

Hrádecký dvůr	Liberecká 440,	Hrádek n.N.	5945228
Hotel U Jelena	Horní nám.,	Hrádek n.N.	5140243
Leoš Zamrzla	1. Máje 226,	Hrádek n.N.	5945598
Jaroslav Janata	Hradební 375,	Hrádek n.N.	5945728
Nicos Dimolios	J. z Poděbr. 155,	Hrádek n.N.	5140258
Marta Holá	Václavská 137,	Hrádek n.N.	
Rudolf Hochman	Anglická 185,	Hrádek n.N.	5140574
JUDr. Josef Vávra	Donín 170,	Hrádek n.N.	5140683
Ing. Karel Hrdý	U koupaliště 647,	Hrádek n.N.	5140009
Elvíra Hrníčková	Lidická 178,	Hrádek n.N.	5140316
Emanuel Lutonský	Loučná,	Hrádek n.N.	5140490
Miroslav Schneider	Donín 246,	Hrádek n.N.	

Bogatynia

BOGATYNIA

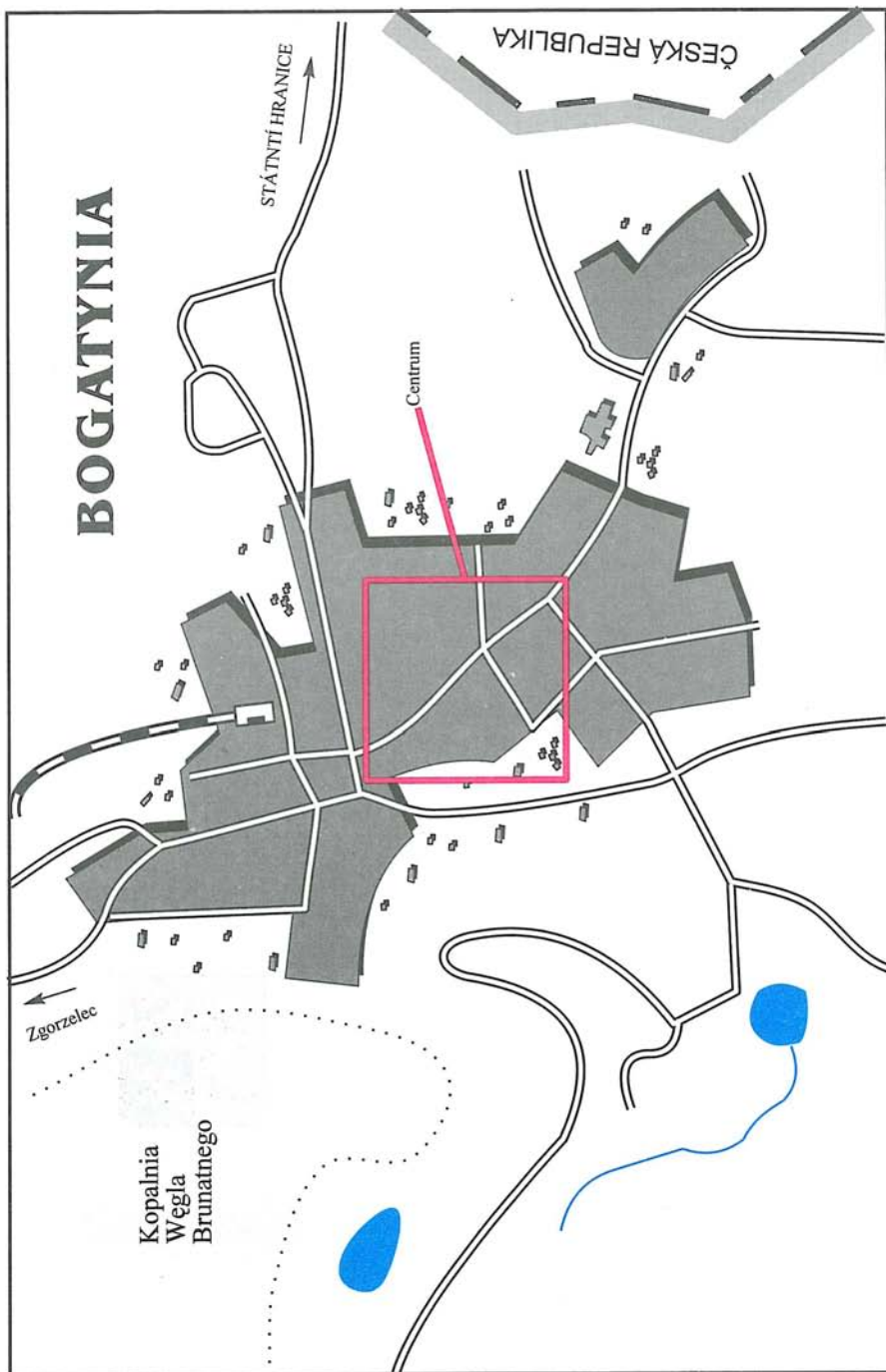
STÁTNÍ HRANICE

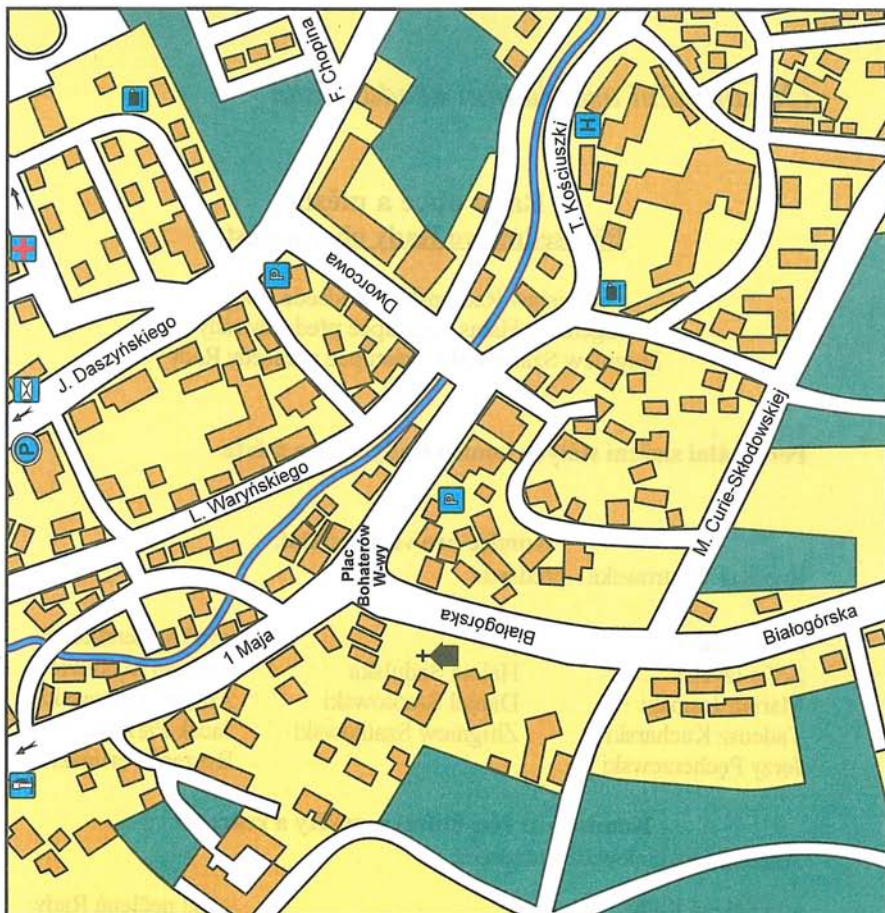
ČESKÁ REPUBLIKA

Centrum

Zgorzelec

Kopalnia
Węgla
Brunatnego

BOGATYNIA Centrum

	Hotel
	Parkoviště
	Kavárna
	Benzinové čerpadlo
	Pošta
	Nemocnice
	Policie
	Kostel

Organizační uspořádání úřadu města

Rada obce a města Předsednictvo Rady obce a města

Stanisław Radomski - předseda Rady
Eugeniusz Hałas - zástupce předsedy rady
Zbigniew Szatkowski - zástupce předsedy Rady

Personální složení stálých komisí Rady obce a města:

Komise pro věci sociální:

Romana Wiatrowska - předseda

z řad členů Rady

Zofia Izzycka

Marian Jasiński

Tadeusz Kucharski

Jerzy Pęcherzewski

Halina Sadulska

Daniel Szatkowski

Zbigniew Szatkowski

z řad nečlenů Rady

Andrzej Myśliwiec

Andrzej Guzowski

Jacek Parkieta

Ryszard Perliński

Komise pro věci kultury, osvěty a rekreaci:

Andrzej Grzmielewicz - předseda

z řad členů Rady:

Jan Gaszewski

Eugeniusz Hałas

Zofia Izzycka

Marian Jasiński

Maria Leśniewska

Jerzy Pęcherzewski

Halina Sadulska

Stanisław Radomski

Stanisław Zwirydowski

z řad nečlenů Rady:

Paweł Kamiński

Ludmiła Strzelczyk

Ryszard Szostak

Jerzy Zając

Komise kontrolní:

Wanda Choma - předseda

členové

Bogdan Antosik

Andrzej Grzmielewicz

Willi Hajn

Mirosław Jaworski

Maria Leśniewska

Barbara Witek

Komise pro věci technické, zemědělství a ochrany životního prostředí:

Krzysztof Burnat - předseda

členové:

Janusz Adamski
Jan Gaszewski
Danuta Glas
Jerzy Górski
Willi Hajn
Mirosław Jaworski
Bożena Kacperska

Ryszard Kamiński
Tadeusz Kucharski
Stanisław Radomski
Witold Rotokla
Daniel Szatkowski
Stanisław Zwirydowski

nečlenové:

Andrzej Babiarczuk
Brunon Goździk
Sławomir Kałka
Julian Lewcio
Ryszard Morawski
Marek Olizarowicz
Mieczysław Szczotka

Komise pro občanské záležitosti:

Bogdan Antosik - předseda

členové:

Janusz Adamski
Krzysztof Burnat
Danuta Glas

Bożena Kacperska
Ryszard Kamiński
Romana Wiatrowska

nečlenové:

Elżbieta Mikicińska
Henryk Radziejewski
Tadeusz Żuk

Statutární komise:

Zbigniew Milian - předseda

členové:

Wanda Choma
Andrzej Grzmielewicz

Eugeniusz Hałas
Stanisław Radomski

Zbigniew Szatkowski

Správa obce a města

Jerzy Górski
Tadeusz Kucharski
Marian Gowin

- starosta města a obce
- zástupce starosty pro regionální politiku
- zástupce starosty pro investice

členové Správy:

Zofia Iżycka
Witold Rotokla

členové z řad nečlenů Správy:

Zbigniew Milian
Daniel Szatkowski

Úřad města a obce

Struktura úřadu

Jerzy Górski	- starosta města a obce
Tadeusz Kucharski	- zástupce starosty pro regionální politiku
Marian Gowin	- zástupce starosty pro investice
Krystyna Fiodorenko	- sekretář (tajemník) obce
Anna Mączka	- pokladní města a obce

Odbory úřadu

Odbor organizačně-právní (zajišťuje účinný chod úřadu)

- zástupce vedoucího odboru - Józef Łohyń

Kancelář Rady obce a města

(zajišťuje závazky kancelářsko - admin. Služby Rady obce a města)

- vedoucí Kanceláře Rady obce a města - Zofia Łuczak

Finanční odbor

(zajišťuje úkoly v rozsahu finančního a rozpočtového hospodaření úřadu)

- vedoucí úřadu - neobsazeno

Daňový odbor

(realizuje úkoly v rozsahu vyměřování daní a městských poplatků, správu daní a výkony rozhodnutí)

- vedoucí odboru - Teresa Kapkowicz

Odbor regionální politiky

(realizuje úkoly v rozsahu bytového hospodářství a bytových příspěvků, zdravotnictví, kultury, sportu, rekreace a příhraniční spolupráce)

- vedoucí odboru - Ewa Szczepkowska

Investiční odbor

(realizuje úkoly v rozsahu výstavby stavebních objektů, výstavbu sítě podzemních instalací, opravy objektů, které jsou v majetku obce, výstavbu nových teplovodů pro vytápění městských sídlišť z Elektrárny Turów)

- vedoucí odboru - Józef Kosobucki

Odbor stavební, architektury a ochrany životního prostředí

(realizuje úkoly v rozsahu komunálního hospodářství, architektury, územního plánování, geodzie a kartografie, výstavbu a modernizaci silnic a péči o kulturní památky, péči o životní prostředí)

- vedoucí odboru - Stefan Niementowski

Odbor pro občanské záležitosti

(realizuje úkoly v rozsahu evidence obyvatel, vydávání občanských průkazů, činnost spojenou s obranou a záležitostmi matričního úřadu)

- vedoucí odboru - Barbara Radziechowska

Odbor osvěty

(koordinuje činnost osvěty s institucemi na území města a obce)

- vedoucí odboru - Stanisława Wójtowicz

Matriční úřad

- vedoucí úřadu - starosta města a obce - Jerzy Górski

- zástupce vedoucího úřadu - Joanna Wietrzykowska

Obecní stráž

(plní administrativně - pořádkovou činnost v rozsahu ochrany a bezpečnosti a veřejného pořádku)

- velitel - Zbigniew Suszczyński

samostatná pracoviště

- inspektor pro dopravu - Halina Świątkowska

- inspektor pro dopravní značení - Irena Kucharska

Zmocněnec starosty pro prevenci a řešení problémů alkoholismu

(organizuje systematickou terapii závislých osob a jejich rodin)

- zmocněnec - Grzegorz Hryszkiewicz

Historie města

Stopy lidského působení v okolí Bogatyni nasvědčují, že toto území bylo obydlené už před 6. tisíci lety.

Začátky Bogatyně se odvozují ze staré lužické vesnice, které se říkalo Richove (Rychnov) v souladu s nejstarší formou zápisu. Tento název dle pověsti je odvozen od jména rytíře Rychty, jehož podoba je součástí městského znaku - erbu.

První zmínka o Bogatyni pochází z roku 1262. Není možné ovšem určit kdy, kým ani jak byla vesnice formálně určena. Dobré podmínky pro hospodářský rozvoj Bogatyni zaručovala poloha v sousedství obchodní cesty z Dresden do Swidnice, Opola a Krakova. Bohužel, od roku 1341 obchodníci směřující na východ museli povinně využívat obchodní cestu vedoucí přes Zgorzelec, která obdržela výsadu *via reggia* (královské cesty). Od této doby cesta Bogatyně - Frýdlant - Grygów - Jelenia Góra se stává cestou místního významu.

Mnohokrát v dějinách města se Bogatynia stávala obětí války. V těchto případech trpěla z důvodů obsazení, válečných daní, povinných dodávek a loupeží. Město nebylo ušetřeno ani pohrom: požárů, povodní, krupobití, epidemií a jiných událostí (nákazy dobytka, myši, hlemýžďů, komárů, housenek).

Osada se poměrně rychle obnovila díky výhodné lokalitě v sousedství obchodních cest.

Významný vliv na rozvoj a význam Bogatyni měl drobný obchod a řemeslo (mlynáři, kováři, obuvníci, tkalci). V 17. století byla Bogatynia střediskem domácího tkalcovství, ve druhé polovině 19. století již významným textilním střediskem, v roce 1875 v tkalcovských továrnách pracovalo 1 232 dělníků a v roce 1904 už 3 017 dělníků. Z roku 1232 pochází první zmínka o výrobě vína, v roce 1871 byla dána do provozu cihelna.

Ve čtyřicátých letech 19. století došlo na území Bogatyni ke zpevnění cest, v roce 1884 byla uvedena do provozu první úzkokolejová železniční dráha a po 1. světové válce autobusová doprava. V roce 1867 byl v obci zaveden vodovod a postavena veřejná plovárna a v roce 1868 bylo zavedeno plynové veřejné osvětlení. Elektrické osvětlení bylo zavedeno v roce 1906, napájené z vlastní elektrárny, která byla postavena o rok dříve.

Rozhodující vliv na rozvoj Bogatyni mělo objevení velice bohatých miocenních ložisek hnědého uhlí a ložisek jilu a hlínky. Ve druhé polovině 19. století vznikly první doly - ze začátku hlubinné. V roce 1904 byl dán do provozu první povrchový důl „Herkules“ a v zápětí v roce 1905 uvedena do provozu elektrárna (nyní sídlo kulturního domu).

II. světová válka Bogatynie ušetřila. V roce 1945 po ukončení války byla Bogatynia začleněna k polskému území, i když od roku 1945 (v rámci německé státnosti) měla status obce, už od prvních měsíců působení polské správy byla považována za obec městského typu, tímto jednoduchým způsobem získala městská práva. Do roku 1947 se město jmenovalo Rychvald.

Nynější polský název Bogatynia byl určen v roce 1946 komisí určující místní názvy při Úřadu Rady ministerstva a veřejně název Bogatynia byl zaveden od roku 1947.

Od roku 1958 nastupuje dynamický rozvoj města, vzniká Kombinát palivoenergetický, vycházející z bohatých zásob hnědého uhlí, zahrnující celek dolů Turów I a Turów II a elektrárnu v Turowie. První elektrárenské bloky zahájily práci v roce 1962.

V roce 1973 byly k městu připojeny dvě sousední obce: Trzciniec a Zatonie a později Markocice.

Znak Bogatyni je současný a pochází z roku 1969.

Geografické prostředí - dopravní spojení

Bogatynia je nejdále jihozápadně vysunuté město v Polsku. Současně je administrativním sídlem obce město-vesnické, která zahrnuje 6 vesnických obcí s více než 26,5 tisíci obyvateli. Rozloha města je 5 992 ha.

Město leží v takzvané Turošovské pánvi, nazývané rovněž Žitavskou pánví nebo polostrovem T. Tato charakteristika vyplývá z celkového tvaru oblasti, ve které se nachází obec Bogatynia.

Město je položeno v údolí řeky Miedzianki, která je pravým přítokem Lužické Nisy. Oblast, kde se nachází Bogatynia, patří zeměpisně do Jizerského podhůří, zahrnující část kotliny Žitavsko - Zhořelecké. Od jihu ji obklopují Lužické hory, od východu Jizerské hory a od severu Działoszynská výšina.

Na formování města měl dominující vliv Důl hnědého uhlí Turów a Elektrárna Turów. Právě tyto dva průmyslové komplexy utvořily „krajinu“ města. Odvališť (haldy) vzniklé z vybrané zeminy povrchového dolu způsobily zvýšení profilu terénu o 130 m v porovnání se stavem předtěžebním. Stejně tak dominují nad městem chladírenské věže elektrárny.

Prostorové uspořádání města není souvislé. Nestejnorodá městská zástavba - většinou lužická stavení ze 17. - 19. století, továrenské stavby z 19. století, vilová zástavba bývalých bohatých průmyslníků a veřejně prospěšná zástavba. Nynější bytová výstavba nezasahuje do stávajícího architektonického uspořádání města.

Městské pásmo zaujímá 45 % plochy celé obce. Hranice obce jsou 64 km dlouhé, z toho 60,2 km hranice obce je současně státní hranicí (s Německem 24,1 km, s Českou republikou 36,1 km).

Je to nejteplejší oblast Sudetské pahorkatiny. Střední roční teplota je 7,9 ° C, střední teplota v červenci je 17,7 °C, v únoru 1,9 ° C. Nejvyšší zaznamenaná teplota byla naměřena dne 11.7. 1959 + 34,9 ° C, nejnižší - 30,5° C dne 9.2.1956. Počet dní s teplotou pod 0° C je 70 -80.

Více než 46 % dnů v roce ovlivňují teplotu nad oblastí města vlny studeného mořského vzduchu, které přinášejí v létě ochlazení a srážky, v zimě oblevy a mlhy. Slabé větry tvoří 35,7 % větrů a stav klidu 19,6%.

Vegetační období trvá 222 dnů. Sněhová pokrývka se udržuje 40-50 dnů.

Úhrn ročních srážek je 700 - 800 mm a průměrný počet srážkových dnů je 164. Největší výskyt srážek je v prosinci

Dopravní přístupnost

Bezprostředně v sousedství města jsou čtyři silniční přechody:

- 1) V Sieniawce do Zittau (Německo) pro turistický a nákladní provoz.
- 2) Krzewina Zgorzelecka do Ostritz (Německo) pro turistický a nákladní provoz.
- 3) V Porajowie do Zittau pro turistiku a provoz osobními vozidly, zákaz autobusové a nákladní dopravy.
- 4) V Porajowie do Hrádku nad Nisou (ČR) pro turistický provoz a provoz osobními vozidly, zákaz autobusové a nákladní dopravy.

V nejbližší době bude odevzdán do provozu hraniční přechod Bogatynia - Kunratice (ČR).

Obci vede silnice č. 62 od hraničního přechodu Sieniawka - Zittau do Bogatyni a silnice č. 60 Bogatynia - Zgorzelec. Je dobré silniční spojení do měst Dresden a Berlin na německé straně, stejně tak na straně české je dobré autobusové a železniční spojení do Liberce a Prahy.

Ve městě je 13 parkovišť a funguje městská hromadná doprava.

Demografie a trh práce

Bogatynia je šestým městem co do počtu obyvatel ve vojvodství jeleniuhorském. Ke konci roku 1995 ve městě bydlelo více než 20 tisíc obyvatel. V poslední době je pozorován jev, že v samotném městě obyvatel přibývá, opačně je to v případech příměstských obcí. Je to jev pozitivní, protože je to přirozený nárůst obyvatelstva vyplývající z migračního pohybu. Jako příklad uvádíme rok 1995, kde počet živě narozených (240) byl výrazně vyšší než počet úmrtí (179). V letech 1990 - 1995 se počet obyvatel ve městě zvýšil o 1,5 tisíce osob.

Bogatynia je z hlediska demografického mladým městem - každý třetí občan má méně než 29 roků. Ve struktuře obyvatelstva je dominující produktivní věk - okolo 60 %, skoro každý třetí občan města je v předproduktivním věku a každý desátý je v poproduktivním věku, z toho jenom necelých 30 % jsou muži. Ve struktuře obyvatel mírně převažují ženy - na 100 mužů v roce 1995 připadaly 104 ženy.

Bogatynia je město s nejnižším stupněm nezaměstnanosti v regionu. V Bogatyni je atraktivní a stabilní trh práce. Už několik let je jedinou obcí v regionu, kde stupeň nezaměstnanosti nepřekračuje 10%.

Výrazně průmyslový charakter obce je rozhodující pro profesní strukturu občanů města. Téměř každý druhý občan Bogatyně je zaměstnán v Dole hnědého uhlí Turów a skoro každý čtvrtý občan pracuje v Elektrárně Turów. Kromě toho v roce 1995 8% obyvatel produktivního věku pracovalo v jiných průmyslových odvětvích města nebo pracovalo v podnikatelské oblasti, kolem 7 % občanů pracovalo ve stavebnictví, 4% ve zdravotnictví a sociální péči, 3 % v kultuře a 2% v obchodě.

Hospodářství - bytová výstavba

Bogatynia je průmyslovým střediskem, kde dominující roli hraje Důl hnědého uhlí „Turów“ a Elektrárna „Turów“. Tyto podniky tvoří hlavní zdroj příjmů zde bydlicího obyvatelstva.

V okolí Bogatyni (Opolno Zdrój) jsou velké zásoby minerálních vod. V období mezi válkami byly využívány pro léčebné účely.

Důležitější podniky:

Důl hnědého uhlí „Turów“ (těžba hnědého uhlí)
Elektrárna „Turów“ (výroba elektrické a tepelné energie)
Bavlnářské závody „Doltex“, a.s.
Bogatyňské sklepy dováženého vína
Družstvo obce „Samopomoc Chlopská“
Závody hospodářské chemie „Polena - Jarkowice“
Podnik hornicko- energetické výstavby „Edbud“

V Bogatyni je sídlo Družstevní banky (Bank Spółdzielczy), Zhořelecké banky (pobočka Západní banky) a pobočka Zhořelecké PKO BP (Polské spořitelny - polské banky).

Dynamicky se vyvíjí místní hospodářství, maloobchod, velkoobchod, služby a řemesla.

V Bogatyni je registrováno 842 hospodářských subjektů, z toho 688 jsou osoby fyzické, které realizují hospodářskou činnost. Naprostá většina subjektů (56,5%) působí v sekci „Obchod a opravy“.

V Porajow u Bogatyni je vytvořena specifická ekonomická sféra. Oblast sféry probíhá v délce 1400 m podél silnice spojující dva hraniční přechody : Polsko-České a Polsko-Německé. V místním plánu hospodářské zástavby v této oblasti je vydělena sféra pro komerční služby, oblast určená pro služby turistům, je zde oblast určená pro hospodářskou činnost, veřejné služby, výrobu, maloobchod a velkoobchod.

Většina těchto informací pochází ze zdrojů:

Náčrt dějin M. Iwanek, E. Orłowska, Jelenia Góra 1994.

Stavebnictví

Stavební uspořádání města není souvislé, to se ukázalo, když v roce 1973 byly k městu připojeny sousední vesnice Trzciniec a Zatonie. Nepravidelná městská zástavba se rozkládá podél řeky Miedzianki. Jsou zde lužická stavení, vily a veřejné stavby. Typickým příkladem takové zástavby je ulice Daszyńskiego. Stará zástavba vyžaduje mnoho údržbářských a generálních oprav. Více než 77 % stavení je z předválečného období, z toho 19 % z celkové zástavby města jsou stavení z období před rokem 1900. Výstavba z počátku sedmdesátých let, nová sídliště, lokalizovaná především ve východní části města jsou: Sídliště tisíciletí, Sídliště energetiků a Sídliště Meteji I., II. a III.

Infrastruktura komunální

Ve městě se rychle rozvíjí síť vodovodní a kanalizační infrastruktury. Je zde více než 47 km vodovodní sítě a průměrná spotřeba vody z vodovodů na jednoho obyvatele je 64 m³. Síť doplňuje více než 23 km kanalizační sítě. Centrální, starší část města má celosplavnou kanalizaci, nová sídliště mají kanalizaci rozvodnou a část města, na příklad Markocice, kanalizaci vůbec nemá. Ve městě je realizován program komunálního rozvoje, který předpokládá vytvoření systému rozvodné kanalizace v celém městě. Bogatynia je jediné město v regionu, kde není zaveden rozvod plynu.

Město má dva poštovní a telekomunikační úřady, téměř 4 000 telefonních stanic, to znamená 52 na 1 000 obyvatel Bogatyni.

Zdravotnictví a sociální péče

Od roku 1992 je ve městě všeobecné zdravotní středisko spravované obcí a podnikové zdravotní středisko s poradnou pro psychické zdraví. Síť všeobecných zdravotních středisek doplňují závodní střediska Dolu „Turów“ a Elektrárny „Turów“. Od roku 1967 je na území města činná Oblastní nemocnice, která disponuje 185 lůžky (z toho 22 pro novorozence). Jsou zde čtyři specializovaná oddělení (interní, chirurgické, gynekologicko-porodnické a dětské). Ke konci roku 1995 ve zdravotnických střediscích v Bogatyni

pracovalo 32 lékařů, 9 zubních lékařů a 144 zdravotních sester. Systematicky se zvyšuje péče o občany města. Středisko sociální péče ve městě zaměstnává 38 pracovníků a pracuje v 9 pečovatelských obvodech. V roce 1995 téměř 1300 osob obdrželo stálou podporu, 266 pak částečnou, 684 účelovou a 87 žen obdrželo příspěvek v mateřství. Většina částečných podpor byla určena na potraviny, otop, ošacení, na náklady spojené s koupí léků, na léčení, školní obědy a na poplatek za pohřeb.

Školství

Nejmladší obyvatelé Bogatyni mají k dispozici více než 600 míst v 5 mateřských školách, které v roce 1991 převzala obec a 75 míst v jeslích. Ve městě se vyučuje na 6 základních školách, z toho v jedné pro dospělé, učí se zde okolo 3000 žáků. Od roku 1993 jsou tyto školy komunální. Originální iniciativou ve městě je zprovoznění jeslí, školky a základní školy v integračním systému, který umožňuje společnou výuku dětem opožděným ve vývoji spolu s jejich vrstevníky.

V Bogatyni je na dobré úrovni střední školství. Ve městě se vyučuje v Souboru středních škol Marii Skłodowskiej - Curie. V jejím rámci je realizováno studium na lyceu pro mládež a lyceu pro pracující. Síť odborných učilišť tvoří: Soubor učilišť a odborná učiliště, kde zájemci studují v oborech prodavač, automechanik, svářeč atd.. V hornickém učilišti, ve kterém bylo v únoru 1992 otevřeno studium hudební výchovy se může mládež učit hru na trubku, lesní roh a harmoniku. Další střední školou je Energetické učiliště u Elektrárny „Turów“. Celkem na středních školách studuje více než 1700 žáků a posluchačů a každým rokem absolvuje tento druh studia více než 300 absolventů. Městskou síť osvětových institucí doplňuje Středisko výchovně vzdělávací „Łużyczanka“ a Pedagogicko-psychologická poradna.

Kultura a sport

Úlohu tvůrce a iniciátora kulturního života ve městě plní kulturní středisko, které zde působí od roku 1980, kdy se původní „Závodní kulturní středisko“ změnilo na městské středisko. V kulturním středisku jsou provozována divadelní představení a hudební produkce - operety, symfonické koncerty, koncerty komorní a rockové hudby, výstavy, besedy a přednášky. Promítají se zde filmy, pořádají kabaretní vystoupení a vystoupení souborů

pisní a tanců. Středisko nejen organizuje a propaguje různé kulturní akce, ale vede také několik uměleckých sekcí. Mezi ně patří divadelní kroužek „Hannach“, soubor lidových tanců „Turoszowanie“, soubor písničky a rytmu „Układ“, dětský a mládežnický výtvarný kroužek „Akryl“, kroužek fotografický, rockové skupiny „Plastik“, „Save your soul“ a „Dubling“, sekce rekreačního cvičení pro ženy. Mezi kulturní akce, které jsou populární i mimo hranice Žitavské pánve jsou známé: Folklorní soubor „Kolednicy“, Celostátní recitátorská soutěž, Přehled neprofesního umění bogatyňské oblasti. Každým rokem vždy v červnu jsou pořádány Dny Bogatyni, Kulturní školní liga, Festival dětské písně a Přehlídka školních divadel. Jedna z nejznámějších iniciativ v Bogatyni, známá v celém Polsku, je celostátní soutěž „Prohanců“, která se od roku 1984 uskutečňuje pravidelně v dubnu. Ve městě je jedno kino a knihovna s velkým počtem svazků a s oddělením pro děti a mládež.

Integrojícím činitelem ve městě je po mnoho let sport. První sportovní klub „Włókniarz“ vznikl v Bogatyni v roce 1946 a největší sportovní úspěchy měl v šedesátých a sedmdesátých letech (rohovnická sekce „Górnik“ Turów, účast v soutěži v I. lize a v roce 1970 získání titulu Mistr Polska). Nyní na území města působí Městský sportovní klub „Granica“, kde aktivně působí sekce kopané, stolního tenisu a sekce šachová. Většina sportovních akcí se uskutečňuje na městském sportovním stadionu a kromě toho občané Bogatyni mají možnost sportovního vyžití ve sportovní hale, na 4 tenisových dvorcích (z toho dva jsou u Dolu a Elektrárny „Turów“) a v krytém bazénu.

Informace o životě ve městě a o jeho obyvatelích podává místní kabelová televize, vedená sdružením „Radio i Telewizja Bogatyńska“, od roku 1962 vychází „Biuletyn Turowa“ a příležitostně vychází „Wiadomosci Bogatyńskie“. V roce 1994 vyšla rozsáhlá publikace „Bogatynia i okolica“ - první tohoto typu v poválečných dějinách města.

Turistický ruch a rekreace

Turisté, kteří navštíví Bogatyni mohou navštívit zdejší památné kostely - Neposkvrněného početí Nejsvětější Pany Marie, barokní sv. Maří Magdaleny, sv. Petra a Pavla ze 17. století a evangelickou modlitebnu, pocházející z počátku tohoto století. Velkou turistickou atrakcí města je soubor 62 lužických staveb podél řeky Miedzianky, pocházející z 18. - 19. století. Konstrukce

těchto stavení je velmi zajímavá a je charakteristická spojením několika druhů materiálů a stavebních technik. Základním elementem je přisloupí. Z toho vzniká název pro tento druh stavení přisloupně - srubové. Domy jsou většinou jednopatrové, v přízemí bývaly textilní dílny. Všechna stavení byla kryta cihlovou krytinou, později plechem. Jsou zajímavé ozdobnými prvky - dveřními portály, okenními zdobnými rámy a dekoračními sloupky. Pro turisty může být zajímavé Muzeum hornictví hnědého uhlí, otevřené na území dolu v roce 1975. Zajímavým exponátem je zkamenělina flóry z období miocenu - kmen „Podokarpusa“ z období před 30ti mil. let.

Ve městě převládá tranzitní turistika. Ubytovací základnu tvoří tři dělnické ubytovny: „Górník“, „Energetyk“, „Izerski“, které disponují celkem 180 lůžky. Možnost rekreace poskytuje rovněž rekreační středisko „Zalew“, které bylo vystavěno v polovině sedmdesátých let.

Životní prostředí

Bogatynia leží v centru tzv. „Sírového trojúhelníku“, v oblasti obrovské koncentrace energetických emisí, která pochází ze spalování hnědého uhlí v komplexu Elektrárny „Turów“ a sousedních německých a českých elektráren. Uzavření elektrárny „Hirschwelde“ a několik let řešené programy rehabilitace elektráren mají pozitivní vliv na stav čistoty ovzduší ve městě. Dokazují to pravidelná měření znečištění v roce 1995. Spad prachu - 74 g/m^2 , prach poletavý - $54 \text{ } \mu\text{g/m}^3$ a S_2O_2 - $33 \text{ } \mu\text{g/m}^3$. V roce 1989 tyto hodnoty činily: Spad prachu - 152 g/m^2 , prach poletavý - $125 \text{ } \mu\text{g/m}^3$ a S_2O_2 - $180 \text{ } \mu\text{g/m}^3$.

Již několik let je v Bogatyni realizován program likvidace nízké emise prostřednictvím většího využití dálkového vytápění městských bytů teplem, které vyrábí Elektrárna „Turów“. V roce 1995 bylo více než 40 % městských bytů vytápěno z dálkového zdroje. Likvidací lokálních zdrojů tepla město dosáhne 90 % redukce znečištění ovzduší v poměru ke stavu v roce 1995. Ročně se postaví kolem 3,5 km teplovodního potrubí, v roce 2006 by na tuto tepelnou síť mělo být napojeno celé město.

Vodní hospodářství a problematika odpadních vod je velice složitá záležitost. Komunální a průmyslové odpadní vody v množství $8,2 \text{ tisíc m}^3$ za 24 hod. jsou odváděny do mechanicko - biologické čističky s propustností 5 tisíc m^3 . Tato čistička je pro potřeby čištění městských odpadních vod nevyhovující. Proto se část odpadní vody přímo vypouští do řeky Miedzianky.

Realizovaný projekt výstavby a modernizace čističky zakládá cílovou propustnost 17 tisíc m³ za 24 hod. se zavedením třetího stupně čištění odpadních vod, což zaručuje odstranění biogenních prvků, hlavně sloučenin dusíku a fosforu. Pozitivně ovlivní čistotu řeky Miedzanki, která protéká přímo městem. Nyní je v ní voda z hlediska hygienicko - sanitárního mimoklasifikační (non.).

Komunální a průmyslové odpady se od roku 1982 skladují na skládce odpadů vedle Dolu „Turów“. Město realizuje racionalizační program hospodaření s odpady s důrazem na minimalizaci, segregaci a rozšíření hospodářského využití odpadů kromě jiného výstavbou kompostárny.

Bogatynia je známa svými zajímavými proekologickými iniciativami vzdělávacího významu. Každým rokem více než 1,5 tisíce dětí odjíždí z města v rámci programu „Zelené školy“ a zúčastňuje se soutěží s ekologickou tematikou a s tematikou projektu zalesňování Jizerských hor. V roce 1996 byla Bogatynia hostitelem regionálního Svátku mladých ekologů v rámci IV. Jeleniohorských ekologických setkání, kterého se zúčastnilo více než 1 000 dětí a mládeže z vojvodství jeleniohorského.

Hlavní rozvojové záměry města v rámci Euroregionu Nisa

Hospodářskou situaci města zásadně ovlivňuje investiční politika, kterou řídí místní administrativa.

Realizované investice umožňují zlepšení životních podmínek a jsou pobídkou pro potenciální investory v případě hospodářské činnosti.

Hlavní rozvojové směry města pro nejbližší budoucnost:

- zvýšení bytových rezerv v komunální sféře
- výstavba sítě teplovodů, které postupně zlikvidují lokální znečišťovače vzduchu
- ukončení výstavby obchvatu, který odlehčí zahuštěnému centru
- výstavba hraničního přechodu do Kunratic v České republice
- stavba komunální skládky odpadu
- zlepšení stavu pouličního osvětlení, oprava chodníků
- modernizace vodovodní a kanalizační sítě
- zprovoznění nových vodovodních zdrojů.

Město a obec Bogatynia v rámci příslušnosti k Euroregionu Nisa (od září roku 1991) stále spolupracuje s partnery z Německa (okres Zittau, obec Ostritz) a Českou republikou (region Liberec) v různých odvětvích společensko - hospodářského a kulturního života.

Došlo k navázání iniciativ týkajících se ochrany životního prostředí, spolupráce škol, mateřských škol a církví, společenských organizací a kulturních institucí, rovněž k navázání spolupráce došlo v oblasti kultury, sportu, rekreace pro děti a mládež.

Byly navázány trvalé kontakty s německými institucemi a organizacemi:

- Odborem kultury, sportu a mládeže v Zittau
- Mládežnickým kulturním domem „Villa“ v Zittau
- sportovními kluby v Zittau, Ostritz a Hirschfelde
- Svazem žen „Euro Zentrum Frauen“ v Zittau
- Sdružením přátel dětí v Dresden se sídlem v Zittau
- církví katolickou a evangelickou

Tato činnost je vedena na základě vlastní iniciativy dle potřeby a plánu vytyčeného na setkání tří stran.

K nejdůležitějším efektům příhraniční spolupráce patří:

- mimoškolní výměna dětí a mládeže, kterou vede mezinárodní pracovní skupina při spolupráci se Sdružením přátel dětí v Bogatyni, Zittau a v Dolním Podluží (letní tábory, Mezinárodní dny dětí).
- mezinárodní akce zalesňování Jizerských hor a Krkonoš pod heslem „Mládež Evropy pomáhá lesům“, které se účastní děti a mládež z Bogatyni, Groschenau a z Varnsdorfu
- kulturní spolupráce na základě kontaktů Bogatyňského kulturního střediska s Mládežnickým domem „Villa“ v Zittau, týkající se oboustranné výměny uměleckých souborů, výměny zkušeností v oboru malířství a artistického řemesla
- organizace sportovní akce „Eurotriatlon“, při spolupráci s městy Zittau a Hrádek nad Nisou.
- běh ulicemi města tří měst - Frýdlant, Bogatynia, Zittau, který je organizován pro děti a mládež - symbol přátelství a míru
- štafetový běh dětí a dospělých pod názvem „Putující prapor pro Evropu“, pořádané společně s městečkem Spitzkunnersdorf
- spolupráce sportovních klubů, které organizují soutěže v šachu, fotbale a stolním tenise

- konference a setkání zástupců a sportovních svazů na základě zpracovaného sportovního kalendáře
- účast polských sportovců v německých reprezentacích
- spolupráce školních sportovních svazů v lehké atletice a házené
- spolupráce lidových sportovních klubů v šachu a kopané
- účast na střeleckých soutěžích, které organizuje město Liberec pro pracovníky Městských policíí v Euroregionu Nisa.

Důležité adresy pro návštěvníky města

Urząd Miasta i Gminy
ul. Daszyńskiego 1
59-920 Bogatynia
tel. 323-41

Banky

Banka západní, a.s.
Oddělení Zgorzelec
Pobočka v Bogatyni
ul. Daszyńskiego 23
59-920 Bogatynia
tel. 323-26

Banka družstevní
ul. 1. Máje 22
59-920 Bogatynia
tel. 324-95

Zdravotnictví

Institut veřejného léčení
ul. Wyczółkowskiego 15
59-920 Bogatynia
tel. 323-28

Oblastní nemocnice
Aleksandra Kleczyńskiego
ul. Pocztowa 16
59-920 Bogatynia
tel. 320-31

Záchranná stanice (oddělení okamžité pomoci)

- ambulantní stanice: interní, chirurgická, pediatrická (nepřetržitá služba)
ul. Pocztowa 16
59-920 Bogatynia
tel. 323-33

Oblastní zdravotní středisko
ul. Wyczółkowskiego 15
tel. 323-28
59-920 Bogatynia

Podnikové zdravotní středisko
Elektrárny Turów
ul. Młodych Energetyków 12
59-916 Bogatynia
tel. 348-48

Mezinárodní středisko
medicíny práce
ul. Fabryczna 1
59-920 Bogatynia
tel. 324-24

Restaurace

Kavárna „HOOCKER“
ul. Pocztowa 15
59-920 Bogatynia
tel. 320-72

Kavárna „KON-TIKI“
ul. Pocztowa 14
59-920 Bogatynia
tel. 324-25

Kavárna
ul. Traugutta 10
59-920 Bogatynia

Klub „BILARD“
ul. Krakowska 7b
59-920 Bogatynia

Poradna psychického zdraví
ul. Armii Czerwonej 15
59-920 Bogatynia
tel. 325-12

Oblastní zdravotní středisko
oblast 4 Zatonie
ul. Spacerowa 10a
59-916 Bogatynia 3
tel. 354-85

Podnikové zdravotní středisko
Dolu hnědého uhlí Turów
ul. Mickiewicza 12
59-916 Bogatynia
tel. 353-70

Kavárna „ATENA“
ul. II. Armii WP 1
59-920 Bogatynia
tel. 325-22

Kavárna „STOKROTKA“
ul. Kościuszki
59-920 Bogatynia

Kavárna „JUBILAT“
ul. Pocztowa 2
59-920 Bogatynia
tel. 323-79

Restaurace „IZERSKA“
ul. Kościuszki
59-916 Bogatynia 3
tel. 238-91

Hospoda „TWARDOWSKI“
ul. Armii Czerwonej 21
59-9920 Bogatynia
tel. 321-87

Restaurace „MATIUS“
ul. Parkowa 3
59-920 Bogatynia
tel. 329-11

Bar „POD PARASOLAMI“
ul. 1. Maja 7
59-920 Bogatynia
tel. 322-01

Bar „SMAKOSZ“
ul. Bojowników 15
59-920 Bogatynia
Tel. 324-38

Bar „ALF“
ul. Dworcowa
59-920 Bogatynia
tel. 330-60

Bar
ul. Kościuszki 10
59-920 Bogatynia
tel. 320-49

Mini Bar
ul. Dworzec PKS
59-920 Bogatynia

Ubytovací zařízení

Ubytovna pro pracující
Elektrárny Turów „ENERGETYK“
ul. Pocztowa 15
59-920 Bogatynia
tel. 320-72

Ubytovna pro pracující
„IZERSKI“
Družstevní obce
Ul. Kościuszki 22a
59-920 Bogatynia

Ubytovna pro pracující
Dolu hnědého uhlí
„TURÓW“ - „GÓRNIK“
ul. Pocztowa 2
59-920 Bogatynia
tel. 320-21 do 23 lub 353-65

Benzínová čerpadla

Bogatynia 3, ul. Konrada, otevřeno 6.00-20.00 hod.
Bogatynia , ul. Turowska, otevřeno 6.00-18.00 hod., tel. 325-59
Bogatynia , ul. Zgorzelecka, otevřeno 6.00 -20.00 hod.

Autoopravny

ul. Daszyńskiego 20
59-920 Bogatynia
tel. 329-64

ul. Listopadowa 14
59-920 Bogatynia

Pneuservis
ul. Daszyńskiego 39b
59-920 Bogatynia

ul. Ludowa 10
59-920 Bogatynia

ul. Prusa 6
59-920 Bogatynia
tel. 323-62

Parkoviště

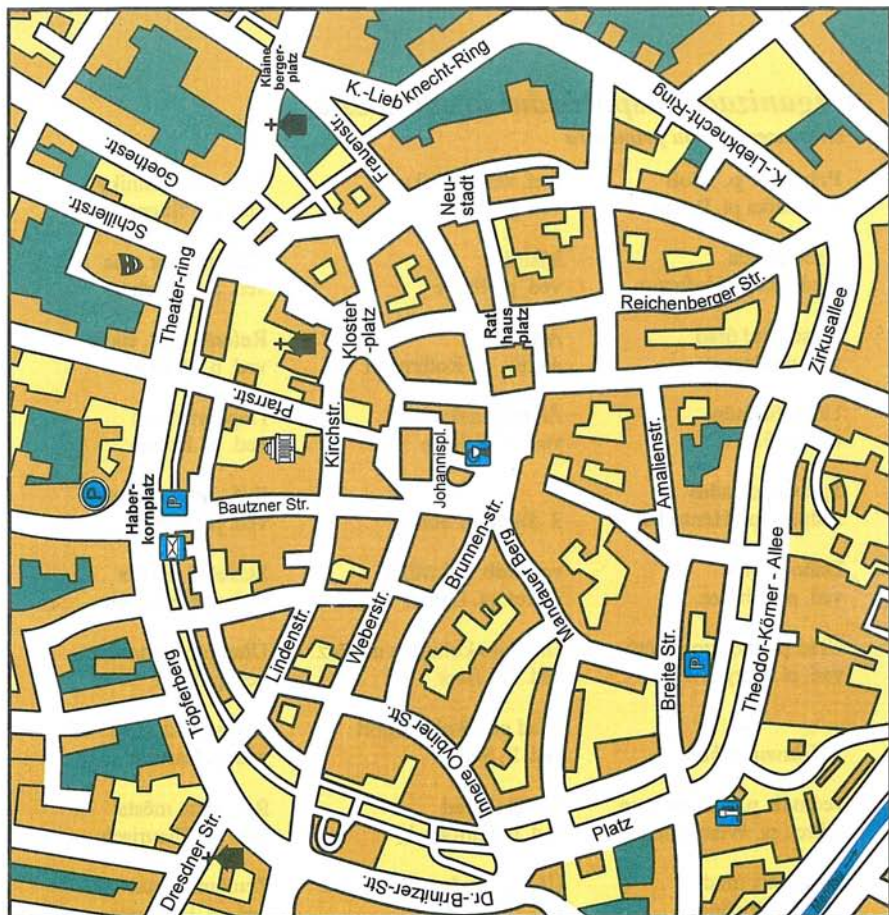
ul. Armii Czerwonej
ul. Chełmońskiego
ul. Chopina k. BOK
ul. Chopina k. Szkoły Podstawowej
ul. Dworcowa
ul. H. Sawickiej („Jubilat“)
ul. Zygmuntońska

ul. Kościuszki (Sklep rybny)
ul. 1. Maja
ul. Matejki-Wyczółkowskiego
náměstí Bohaterów Warszawy
ul. Słowiańska - Styki
ul. Sportowa

Zittau

ZITTAU Centrum

- **Benzinové čerpadlo**
- **Parkoviště**
- **Muzeum**
- **Pošta**
- **Lékárna**
- **Police**
- **Kostel**
- **Divadlo**

Organizační uspořádání úřadu města

1. Obsazení úřadu primátora

Primátor p. Kloß sekretářka pí. Pache	Ref. veř. pořádku ved. p. Bothe	Ref. stav.techniky ved. p. Pflüger
Osobní rada předseda pí. Hofmann	Matrika ved. pí. Päske	Úřad pro spr. ulic ved. p. Hiltcher
Personální úřad ved. pí. Prasse	Archiv archiv. pí. Rothmann	Referát výst. silnic ved. p. Herbig
Úřad finanční ved. p. Frei	Živnostenský úřad ved. pí. Schade	Dopravní úřad ved. pí. Kubiak

Správa pokladny
zodp.os. pí. Hentschel

Daňový úřad
ved. p. Scholze

Úřad pro kontrolu účtů
ved. pí. Hergovits

2. Hlavní odbor

ved.odb. p. Mauermann
sekret. pí. Weichenhain

Občanský úřad
ved. pí. Wießner

Obecní správa
ved. p. Modrok

Referát organizace
ved. pí. Voigt

Požárníci
velitel p. Reichbott

Právní úřad
ved. p. Schiermeyer

3. Sociální odbor

ved. odb. p. Löffler
sekret. pí. Löffler

Úřad pro kulturu a mládež
ved. Dr. Beer

Úřad pro školu a sport
ved. P. Seifert

Sociální úřad
ved. p. Fünfstück

Úř.pro., podporu studentů“
ved. pí. Sommer

4. Technický odbor

zodp. os. p. Arnold
sekr. pí. Peuthert

Pozemkový úřad
ved. p. Fankhänel

Stavební úřad
ved. p. Scheibe

Ref. zelen. ploch
ved. pí. Wenzel

Stavební údržba
ved. p. Herschleb

Úřad pro plánování
ved. p. Hein

Ref. stav. dozoru
ved. p. Bartsch

Ref. plán. města
ved. pí. Theurisch

Zeměm. a poz. úř.
ved. pí. Barmeyer

Úř. pro rozv. města
ved. Dr. Knüpfer

Ref. podp. hospod.
ved. p. Schötzig

Ref. rozv. města
ved. p. Fechner

Turistika - inform.
Ved. pí. Otto

Historie města

- 1238 První písemná zmínka o Zittau.
- 1255 Otakar II., král Český propůjčuje Zittau městské právo; čas rozkvětu plátenického řemesla a vaření piva.
- 1346 Zittau vstupuje do „svazu šesti měst“.
- 1555 Epidemie moru, která si vyžádala mnoho lidských obětí. První epidemie přichází roku 1559, druhá vlna roku 1599.
16. stol. Zittau se stává centrem tkalcovství a úspěšně konkuruje anglickému plátnu.
- 1631 Zittau vtažena do třicetileté války.
- 1635 Čechy dávají Horní Lužici do zástavy saskému kurfiřtovi.
- 1650 Doba rozkvětu řemesel a obchodu. Zittau se stává vedle Lipska nejbohatším saským městem a je vystavěna v reprezentativní barokní město.
- 1757 Ostřelování města za sedmileté války způsobilo poslední velký požár, jemuž padá za obětí kostel Svatého Jana a městská radnice.
- 1800 V Zittau vznikají přádelny, tkalcovny a strojírenské závody.
- 1848 Otevření železniční trati mezi Zittau a Löbau.
- 1850-70 Konečný přechod od ručního tkalcovství k mechanické výrobě. Tím nastává mohutný rozmach tkalcovství.
19. stol. Zittau se stává „zahradním městem“
- 1862 Zittau se stává sídlem obchodní komory pro saskou část Horní Lužice, Živnostenské komory, Kontrolního živnostenského úřadu a Hlavního česko - německého celního úřadu.
- 1890 Výstavba místního divadla, odborného stavebního učiliště, vyšší odborné školy a školy pro důlní a pozemní stavitelství. Otevření úzkokolejné dráhy na trati Zittau - Oybin - Johnsdorf a díky ní také otevření nového turistického centra - pohorí „Zittauer Gebirge“.
- 1945 Zittau přečkala bez úhony 2. svět. válku. Její původní část zvaná „Großporitsch“ (pol. Porajów) náleží nyní Polsku.
- 1946 Dochází ke znárodnění prvních podniků.
- 1969 Je založena Vysoká škola energetická.
- 1972 Otevření hraničního přechodu v ulici „Chopinstraße“ s bývalou PLR.
- 1977 Otevření železničního hraničního přechodu s tehdejší ČSSR.
- 1990 Zittau se po spojení Německa stává hraničním městem
- 1991 Těžba hnědého uhlí v povrchovém dole na lokalitě Olbersdorf je zastavena.

- 1992 Založení společné vysoké školy s Görlitz (FH) pro techniku, hospodářství a sociální záležitosti.
- 1993 Založení mezinárodního institutu vysokých škol (Internationaler Hochschulinstitut Zittau).
- 1994-95 Oba „masopustní šátky“ (Fastentücher) z let 1472 a 1573 jsou zrestaurovány švýcarskou firmou „Abegg-Stiftung“ a poprvé po 63 letech opět zpřístupněny veřejnosti.
- 1996 Zittau dostává právo užívat titul „velké okresní město“ („Große Kreisstadt“).

Geografické prostředí - dopravní spojení

Zittau se rozkládá v jihovýchodní části Saska. Svou zeměpisnou polohou (hranice s ČR a s Polskem) představuje bránu do východní a jihovýchodní Evropy. Město leží nedaleko hornatiny zvané „Zittauer Gebirge“, výběžků Ještědského hřbetu, Jizerských hor, Lužické hornatiny (Lausitzer Bergland) a Hornolužické pahorkatiny (Oberlausitzer Hügelland). Město leží v nížině Lužické Nisy (Lausirzer Neiße) a Mandavy (Mandau).

Zeměpisná poloha

severní šířka   50°53'53"
východní délka   14°49'17"

Rozloha města

celková: 2012 ha
jednotlivé čtvrti:
Pethau   153 ha
Eichgraben   463 ha
rozloha středu města (včetně okruhu „Grüner Ring“): 43,84 ha

Délka státní hranice: 37,5 km
Délka toku Mandavy vč. st. hranice: 6,3 km
Délka toku Nisy podél st. Hranice: 7,5 km
Stř. nadm. výška: 244 m n.m.

Situace na trhu práce se v minulých letech vyznačovala drastickým úbytkem počtu pracovních míst. Na konci roku 1995 bylo v bývalém okrese Zittau 6338 nezaměstnaných, z toho 2664 obyvatel města. 30. září 1996 činil počet nezaměstnaných v této oblasti 6333 osob. Tento počet odpovídá hodnotě 18,4% nezaměstnanosti, která daleko přesahuje průměrnou nezaměstnanost v Sasku, jež činí 14,7 %. Asi 2/3 všech nezaměstnaných byly, jak koncem roku 1995, tak v září 1996, ženy.

Na konci roku 1995 bylo v bývalém okrese Zittau 15,2 % všech nezaměstnaných ve věku 55 let a výše (30.9. 1991 - 17,9 %) a 10,2 % mladších 25 let. K 30. září 1996 bylo na daném území k dispozici v průměru 1 pracovní místo na 23 nezaměstnaných (průměr v Sasku - 1 pracovní místo na 17 nezaměstnaných).

Hospodářství - bytová výstavba

V letech do roku 1989 neměla Zittau ani její okolí žádné konkurenceschopné profesní odvětví. 57 % celého výrobního potenciálu bylo soustředěno na textilní průmysl a výrobu strojírenských zařízení. Dodavateli pro tato výrobní odvětví byly závody na výrobu textilních strojů, elektroprůmyslové závody, další podniky spotřebního průmyslu a obrábění. Hospodářství bylo určováno hlavně velkými závody, malých a středně silných podniků bylo málo.

Nepříliš rozvinutá odvětvová skladba, jednostranná orientace na východní trhy, jakož i omezené investice do výrobní základny, to vše vedlo po politickém obratu k náhlému zhroucení stávajících hospodářských struktur. Od roku 1990 se rozvíjí hospodářská struktura, pro niž je charakteristická velká profesní různorodost, jež stojí hlavně na malých a středních podnicích. Pro nynější potřebu tuzemských i zahraničních investorů je dostatečné množství objektů a prostor ve starých průmyslových závodech v různých průmyslových odvětvích.

Zemědělství a lesnictví jsou díky příznivým klimatickým podmínkám a kvalitní půdě tradičním odvětvím hospodářství. Ve více než 25 zemědělských podnicích se pěstuje zelenina a okrasné rostliny. Uspořádání zemské zahrady výstavy v roce 1999 zaručí další upevnění tohoto odvětví.

Zdravotnictví a sociální péče

Začátkem roku 1996 bylo ve městě 45 činných odborných a praktických lékařů, 4 psychologové, 28 zubařů a 8 fyzioterapeutů v soukromých střediscích. Dále je k dispozici 7 lékáren. Okresní nemocnice disponuje 408 lůžky na odborných odděleních. O pacienty se stará 59 lékařů a ostatní personál čítá na 686 pracovníků.

V domovech důchodců bylo v lednu 1996 81 obsazených míst a 25 obsazených míst v domech pečovatelské péče (celkem pět zařízení). Další z takovýchto domů spravovaných společností "Alten- und Pflegeheim GmbH" je s 31 lůžky k dispozici v sousední obci. Věkový průměr obyvatel jednotlivých zařízení se pohybuje mezi 78 - 84 lety.

Osm dalších zařízení a společností nabízí následující služby :

Péče o nemocné a staré lidi, domácí péče, rodinná péče, převoz ve speciálně upravených vozech.

Jesle, mateřskou školu a družinu navštěvovalo začátkem roku 1996 1639 dětí. V roce 1995 bylo kladně vyřízeno 15 228 žádostí o příspěvek na bydlení a 765 obyvatel obdrželo sociální podporu.

Školství

Střední školu navštěvovalo ve školním roce 1995/96 1582 žáků. Od sedmé třídy je nabízena výuka se zaměřením. Všechny školy nabízejí technické zaměření. Dále existují tři školy rodinné, ekonomické a jazykové. Existuje také škola hudební a sportovní. Kromě těchto je ve městě pět základních škol a dvě školy výběrové. Ve stejném roce navštěvovalo dvě gymnázia 1997 studentů, z nichž přibližně polovina dojíždí z okresu. V červnu 1996 složilo 208 žáků maturitu. Dále je v Zittau jedno učiliště fyzioterapeutické a další odborné školy a učiliště s volnou kapacitou. Ve školním roce 1995/96 dokončilo 1081 žáků studium na technickém učilišti a 667 žáků na hospodářském učilišti.

Jedna ze sedmi saských škol "UNESCO - PROJEKT" se nachází v Zittau (Mittelschule am Burgteich). Studium na této škole je spojeno s výchovou k

toleranci ostatních, dodržování lidských práv, věnování pozornosti životnímu prostředí, pomoci v nouzi, k mezinárodnímu porozumění a spolupráci. Vysoká škola nabízela v roce 1996 276 kurzů, seminářů a jednotlivých přednášek. Široká nabídka vzdělání se vztahuje převážně k následujícím okruhům: politika, kultura, zdraví, povolání, jazyky.

Ve městě najdeme dvě vysokoškolské instituce. V doslovném překladu "Vysoká škola pro techniku, hospodářství a sociální záležitosti" byla založena v roce 1992. Vyznačuje se praktickou orientací ve všech nabízených oblastech (technika, ekonomie, sociální záležitosti, ekologie). Je zde nabízeno 18 studijních oborů. V zimním semestru školního roku 1995/96 zde bylo zapsáno 2420 studentů, z toho 203 cizinci (včetně studentů v Görlitz). 47 % studentů jsou dívky. Se 423 pracovníky, z toho 232 profesory a dalšími akademickými silami, je vysoká škola jedním z největších zaměstnavatelů v regionu.

"Vysokoškolský institut" (Hochschulinstitut) založený roku 1993 vychovává německé, polské a české studenty z Euroregionu Nisa. Cílem tohoto institutu je mimo jiné působit pro transfer vědy a technologie mezi státy a dávat si úkoly ve vědě a technice, které by "překračovaly hranice", tj. zapojily do spolupráce všechny tři státy. V zimním semestru 1995/96 studovalo na tomto zařízení 142 studentů ve třech oborech, z toho 101 cizinců.

Kultura a sport

Důležitý faktor kultury představuje divadlo "Erhardt - Hauptmann - Theater". Bylo vystavěno roku 1936. Je v něm velký sál se 402 místy, malá multifunkční jeviště ("divadlo za oponou" a "divadlo ve foyeru") s další stovkou míst. Činoherní studio vyhovuje svou nabídkou klasických, ale i současných německých a zahraničních her požadavkům malého i velkého publika. Opery, symfonické koncerty, komedie i balet nabízejí v Zittau přednostně soubory divadel "Musiktheater Görlitz", libereckého a ústeckého divadla. Uskutečňují se zde také divadelní svátky pro mladé, plesy, koncerty, sólové večery a představení hornoloužického folklóru. V sezóně 1995/96 se zde uskutečnilo 241 akcí, z nichž při 170 akcích účinkovalo místní divadlo. Ve stejné sezóně zaznamenalo divadlo 53 000 návštěvníků. V létě účinkuje soubor v přírodním divadle v Jonsdorfu a na vnitřním dvoře františkánského kláštera v Zittau.

Ve slavnostním sále místní radnice, zvaném "Bürgersaal", se konají každý měsíc od září do dubna komorní koncerty a koncerty sborů. V sezóně 1995/96 se zde konalo 8 koncertů, jež navštívilo dohromady 726 posluchačů.

V kostele Sv. Jana s 2000 sedadly se vedle bohoslužeb konají také výstavy malířského umění, varhanní koncerty a koncerty orchestrů a oratorií a také hudební a divadelní představení a setkání nejrozličnějších druhů. Vrcholem bylo symposium v říjnu 1995 s tématem "K.F. Schinkel - významný zástupce německého klasicismu". Od roku 1995 se pravidelně koná akce s názvem "Talk beim Türmer". Při této akci vítá hlásný kostela prominentní hosty z oblasti kultury, sportu, ekonomiky a politiky k rozhovoru s publikem - tato akce je jedinečnou událostí v celém Sasku.

V "Paláci filmu" jsou k dispozici 4 sály o celkové kapacitě 669 míst. K muzeím města patří: Městské muzeum ("Stadtmuseum" - pro domácí historii, národopis a hornolužické umění) a "Dr. - Curt - Heinke - Geologiemuseum" s 3000 exponáty. Návštěvnost těchto muzeí byla v roce 1995 13 430 osob (1994 - 11 954 osob), z nich 7 068 navštívilo některou z osmi zvláštních výstav. Nejdůležitější událostí pro obě muzea byla výstava mistrovských děl textilního umění "Meisterwerke der Textilkunst" ve švýcarském Riggisbergu (nedaleko Bernu). I když se nekonala v Zittau, byly na této výstavě k vidění oba "masopustní šátky".

Knihovna "Christian - Weise - Bibliothek" s 5 170 zapsanými čtenáři, vlastní 40 000 svazků knih pro dospělé a 17 000 svazků četby pro děti. Kromě toho je zde k dispozici 31 000 kusů tiskovin. Ve vysokoškolské knihovně je asi 85 000 svazků knih a je zde odebíráno 345 druhů časopisů. V roce 1995 měla tato knihovna 3 875 zapsaných čtenářů, pro něž bylo vyřízeno 116 000 výpůjček.

Osm hektarů rozlehlá ZOO nabízí možnost odpočinku. Chovají zde na 350 zvířat, včetně domácích druhů (daňky, divoké kočky, vodní ptactvo) i zástupce z jiných kontinentů (opice, papoušky, lamy, velbloudy). Postupná přestavba, která umožní lepší podmínky pro chov zvířat, ještě nebyla dokončena. V areálu ZOO je také k dispozici sportovní centrum (Sportgarten) s množstvím sportovního vybavení vhodným pro velké i malé zájemce.

Stadion v Zittau byl v roce 1995 zmodernizován, byla zde vybudována nová travnatá plocha a umělá dráha, na níž byl při mistrovství jižního Německa vytvořen nový světový rekord ve skoku o tyči. Ke sportovnímu využití jsou obyvatelům města nadále k dispozici četné sportovní haly, tenisové kurty, centrum pro volný čas a sport a také krytý plavecký bazén.

Turistický ruch a rekreace

Město Zittau nabízí návštěvníkům četné pamětihodnosti. V historickém jádru města, které je téměř plně zachováno, se nachází pět kostelů, padesát kulturních památek a dvacet kašen. Na náměstí „Marktplatz“ stojí radnice postavená v letech 1840 - 1845 v italském renesančním slohu podle panů Schinkelschülera a C. A. Schramma, tehdejšího hlavního stavitele města. Ještě dnes se toto náměstí nachází uprostřed skvostných patricijských domů postavených v 17. a 18. století. Způsobem vystavění a půdorysem se podobají měšťanským domům v Dresden. Velké množství těchto povedených staveb stále dokazuje, že město bylo za časů renesance a baroka ve velkém rozkvětu. Celé jádro města, obklopené tzv. „Zeleným okruhem“ (Grüner Ring), který vede v místech, kde kdysi stály městské hradby, je dnes zváno památkovým a od roku 1991 je pod ochranou památkového úřadu.

Zvláštní atrakcí jsou „Zittauer Fastentücher“ (zřejmě jakési „masopustní šátky“) pocházející z let 1472 a 1573. Jedná se o dvě pozdně středověká umělecká díla evropské úrovně, která jsou jedinečným důkazem tehdejší pobožnosti. Tato díla byla zrestaurována a připravena pro stálou expozici. Zittau je výchozím bodem úzkokolejné dráhy vedoucí na Oybin a Jonsdorf. Tato trať byla otevřena roku 1890 a ještě dnes zde jezdí vlak podle pravidelného jízdního řádu.

Nedaleko města leží menší pohoří zvané „Zittauer Gebirge“, které tvoří hojně tvarovanou krajinu. Zde se na velmi malém území rozkládají těsně vedle sebe pískovcové vrchy se zvláště tvarovanými skálami, sopečné vrchy, čedičové pásy a údolí s malebnými vesničkami. Rychle se měnící ráz krajiny dodává tomuto pohoří zvláštní půvab. Následkem sopečné činnosti zde vznikly působivé skalní útvary jako skalní uličky na Oybinu nebo zvláštní pískovcové útvary na jonsdorfském území zvaném „Mühlensteinbruchgebiet“. Nejvýraznějším skalním masivem je vrch Oybin se zbytky středověkého hradu a kláštera. Nejvyšším vrcholem pohoří je Lausche (Luž), jejíž vrchol leží 793 m n.m. Za povšimnutí stojí výškový rozdíl mezi tímto vrchem a tokem Nisy na okraji Zittau (výška 220m n.m.). Pohledem z vrcholu Luže zjistíte, že tato různorodá krajina pokračuje i do Severních Čech.

Životní prostředí

Množství škodlivých látek v ovzduší bylo do roku 1990 významným problémem. Hlavními příčinami znečištění byla silná industrializace, zastaralé podniky s nedostatečným nebo chybějícím čištěním vypouštěných plynů, jakož i nekvalitní hnědé uhlí jako hlavní zdroj energie. V topném období bylo ovzduší díky lokálním topeništím a malým provozům výrazně znečišťováno SO_2 , CO a prachem.

Od roku 1990 se kvalita ovzduší znatelně zlepšila. Zejména se zmenšilo znečištění SO_2 a prachem. Zmenšení bylo dosaženo zastavením mnoha průmyslových podniků či jejich vybavením moderními čistíčkami vzduchu, sanací, modernizací a zavedením dálkového přívodu topení a jeho obstaráním i pro veřejná zařízení, průmyslové závody a domácnosti. Přestavba plynovodu na zemní plyn umožnila nahradit při sanaci a modernizaci budov a bytů používání uhlí zemním plynem. V roce 1995 byly hodnoty sirného prachu v ovzduší o 69% menší a hodnoty SO_2 o 32% menší než v roce 1992. Silné zvýšení počtu motorových vozidel ovšem vedlo k nárůstu emisí NO_x , CO_x , uhlovodíků a sazí. Na městské čističce bylo původně výhradně mechanické čištění nahrazeno postupem zcela biologickým. Díky tomu se kvalita vody v Nise podstatně zlepšila a tím byl částečně vykonán důležitý úkol tří zemí, akce „Čistá Nisa“. V roce 1995 byla kvalita vody v Nise a Mandavě na stupni II - III (mírné-kritické znečištění). Do obnovení čističky bylo zatím investováno 54 mil DM. Koncem roku 1997 budou dokončeny stavební práce na čističce, jakož i stavba pomocné regulační nádrže na dešťovou vodu s rozpočtem 9 mil DM.

Hlavní rozvojové záměry města v rámci Euroregionu Nisa

Zachování tradičních podniků a přechod na nové výrobní programy s perspektivou do budoucnosti, jsou předpokladem dalšího rozvoje města. K tomu se váže :

- vybudování zpracovatelského průmyslu - mimo jiné pomocí nových odvětví kterými jsou: zušlechťování povrchů nebo způsob ochrany životního prostředí

- cílově směřovaná spolupráce na regionální bázi - mimo jiné využitím peněžních dotací
- přednostně dotovaný rozvoj pěstování zeleniny a chovu zvířat v zemědělství
- obecné rozšíření služeb živnostníkům a průmyslovým závodům, i služeb obyvatelům
- podpora turistického ruchu ve městě a okolí.

V Zittau, hraničním městě s Polskem a Českou republikou je téměř ve všech oblastech zřejmá spolupráce států v rámci Euroregionu Nisa. Ta se týká hospodářství, životního prostředí, dopravy, vzdělání, kultury, sportu a turistiky. Příkladem jsou setkání komunálních politiků a historiků, ale také spolupráce podnikatelských svazů, živnostenských a obchodních komor i požárních sborů. Zdejší vysoká škola (Hochschule für Technik, Wirtschaft und Sozialwesen) spolupůsobí ve vývojovém koordinačním středisku (Forschungskoordinierungszentrum) a je nositelem projektů programu INTERREG II. Díky této společné iniciativě, vzniklé zvláště za účelem mezinárodní spolupráce bylo schváleno již 7 projektů, souvisejících s městem Zittau.

Důležité adresy pro návštěvníky města

Úřady a instituce

(telefon - předvolba: 03583)

Městský úřad

Markt 1

02754 Zittau tel.: 7520

Okresní úřad Lobau/Zittau

Hochwaldstr. 29

02755 Zittau tel.: 720

Sekretariát regionálního sdružení Euroregionu Nisa

Bahnhofstr. 30

02763 Zittau tel.: 57500

Turistické informace

Markt 1

02763 Zittau tel.: 752138

Úřad práce (filiálka)

Kantstr. 13

02763 Zittau tel.: 68750

Policie

Haberkomplatz 2

02763 Zittau tel.: 620

Celní úřad
Chopinstr. 10
02763 Zittau tel.: 740568

Rychlá zdravotnická pomoc
tel.: 112

Ženská klinika
Schillerstr. 7b
02763 Zittau tel.: 512563

**Banky a směnárny
(Telefon : 03583)**

Kreissparkasse Löbau/Zittau
Frauenstr. 21
02763 Zittau tel.: 6030

Zittauer Volks- und
Raiffeisenbank e. G.
Th. -Korselt-Str. 1
und Markt 3
02763 Zittau tel.: 758-0

**Hotely a penziony
(telefon: 03583)**

Hotel „Dresden Hof“
Äußere Oybiner Str. 9
02763 Zittau tel.: 57300

Hotel „Stadt Rumburg“
Äußere Weberstr. 23
02763 Zittau tel.: 511353

Požárníci
Franz-Könitzerstr. 9/11
02763 Zittau tel.: 752401

Okresní nemocnice
Görlitzer Str. 10
02763 Zittau tel.: 880

Dětská klinika
Carpzovstr. 9a
02763 Zittau tel.: 512441

Deutsche Bank AG
Bautzner Str. 20
02763 Zittau tel.: 7510

Dresdner Bank AG
Neustadt 13-15
02763 Zittau tel.: 77380

Volksbank Neugersdorf,
Filiale Zittau
Ludwigstr. 2
02763 Zittau tel.: 512160

Hotel Riedel
Friedensstr. 23
02763 Zittau tel.: 6860

Hotel „Schwarzer Bär“
Ottokarplatz 12
Zittau tel.: 701119

Hotel „Weberhof“
Äußere Weberstr. 46
02763 Zittau tel.: 57370

Hotel Sittavia
Lisa - Tetzner-Str. 19
02763 Zittau

Penzion „Bergschlößchen“
Kummersberg 8
02763 Zittau tel.: 510717

**Benzínové čerpací stanice
(telefon : 03583)**

Agip-Service-Station
Neusalzer Str.
02763 Zittau tel.: 510363

BP - Tankstelle
Theodor-Körner-Allee 2
02763 Zittau tel.: 510275

**Opravný automobilů
(telefon: 03583)**

Autohaus Toyota
Hirschfelder Ring 30
02763 Zittau tel.: 778640

Auto-Kaiser GmbH
Äußere Oybiner Str. 13
02763 Zittau tel.: 511368

Autohaus Opel
Lust & Glaubitz Zittau
Albertstr. 14
02763 tel.: 778743

Linden-Hotel GmbH
Chr. -Keimann-Str. 34
02763 Zittau tel.: 5520

Penzion
„Zur Drausen-dorfer Krone“
An der B 99
02788 Zittau tel.: 704016

Aral - Tankstelle
Schillerstr. 19
02763 Zittau tel.: 701114

DEA - Tankstelle
Leipziger Str. 41
02763 Zittau tel.: 704786

Auto-Heinke GmbH, Renault
Löbauer Str. 2a
02763 Eckartsberg tel.: 77030

Autohaus Ford
Hörnitzer Str. 3
02763 Zittau-Pethau
tel.: 77190

Autohaus Opel
Lust & Glaubitz
Schrammstr. 42
02763 Zittau tel.: 774724

Autohaus Citroen.
Seifert
Gerhard-Haupt-mann-Str. 13
02763 Zittau tel.: 684172

Autoservis KIA GmbH
Alte Ziegelstr. 3
02763 Zittau-Pethau
tel.: 776666

Autopomoc - Servis
Friedenstr. 17
02763 Zittau tel.: 68880

A.T.U. Autoteile - Unger GmbH
Löbauer Str. 17 a
02763 Zittau

Autohaus Nissan
Strauß
Hauptstr. 33 a-b
02763 Zittau tel.: 77070

Autoservis BMW GmbH
Hauptstr. 1-3
02763 Zittau-Pethau
tel.: 776622

„Auto - Garant“
An den Kaiserfeldern 6
02763 Zittau tel.: 680972

Autohaus Skoda, Donath
Löbauer Str. 2 c
02763 Eckartsberg tel.: 57090

Tabulková část

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
<i>Rozloha</i>			
Rozloha v km ²	49	60	20
<i>Obyvatelstvo</i>			
Počet obyvatel	7188	20037	29600
z toho ženy	3664	10227	15700
Ženy na 100 mužů	104	104	113
Hustota obyvatelstva na 1 km ²	148,1	334	1470
Průměrný věk (v letech)			
celkem	36,9	32,3	42,5
muži	35,2	31,1	39,4
ženy	38,5	33,2	45,2
Obyvatelstvo podle věku v %			
celkem			
0-14 let	18,2	24,2	14,6
15-64 let	64,4	68,0	66,1
65 let a více	17,4	7,8	19,2
muži			
0-14 let	18,8	24,9	15,6
15-64 let	67,0	69,4	71,4
65 let a více	14,2	5,7	13,0
ženy			
0-14 let	17,5	23,4	13,8
15-64 let	62,0	66,9	61,5
65 let a více	20,5	9,7	24,7
Obyvatelé v neprodukt. věku na 100 osob v produkt. věku	55,2	65,9	51,2

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
Přirozený pohyb			
narození živě na 1000 obyvatel	10,7	12,1	5,7
zemřeli na 1000 obyvatel	12,4	9,0	13,7
přirozený přírůst. na 1000 obyv.	-1,7	3,1	-8,0
Živě narození na 1000 žen ve věku 15-45 let	41,4	42,9 a)	30,7
Kojenecká úmrtnost (na 1000 živě narozených)	13,0	8,3	0,0
Sňatky na 1000 obyvatel	4,2	4,5	5,7
Stěhování obyvatel (včetně zahraničí)			
přistěhovalí na 1000 obyvatel	19,8	18,4	46,8
vystěhovalí na 1000 obyvatel	14,8	7,6	58,7
saldo migrace na 1000 obyvatel	5,0	11,1	-11,9
Bytový fond			
Obydlené byty	2534	6093	13632
Místnosti	6900 b)	21373	38403 c)
Užitková plocha bytů v m ²	181735	364492	878684
Užitková průměrná plocha			
- 1 bytu v m ²	71,7	56,9	64,5
- bytu na 1 osobu v m ²	25,6	18,0	29,44
Prům. počet osob na 1 místnost	1,0	0,9	0,78
Prům. počet osob na 1 byt	2,8	3,2	2,20
Byty odevzdané do užívání			
Byty celkem	20	159	42 d)
z toho: v soukr. výstavbě	-	3	23
Místnosti	22 b)	578	107 c)
z toho: v soukromé výstavbě	-	15	74
a) ve věku 15-49 let b) nad 8 m ²			
c) min. 6m ² , bez kuchyně d) byty nové i rekonstrukce			

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
Užitková plocha bytů v m2	850	9588	2789
z toho: v soukr. výstavbě	-	317	1789
Spoje			
Poštovní instituce	1	2	2
Telefonní účastníci (soukrom.)	913	3966	15200
Telefon. účastn. na 1000 obyv.	127	52	340
Délka místních silnic s pevným povrchem v km	75	52	76
Školství a výchova			
Učitelé v trvalém prac. poměru ve školním roce 1995/96	44	198	347
z toho: v zákl. školách	41	156	66 a)
ve školách středních vzdělávacích (tř.V-XII)	-	-	205
v gymnáziích (tř.IX-XII)	-	11	-
ve školách odborných	3	31	76
Zákl. školy ve šk. roce 1995/96	3	6	5
žáci ve třídách	640	3093	1239
I-IV	312	1393	1239
V-VIII	328	1700	-
absolventi (1994/95)	86	428	-
Gymnázia ve šk. roce 1995/96	-	2	6
žáci ve třídách	-	375	-
I-IV	-	-	2082
V-VIII	-	197	1020
XI-XII	-	178	479
absolventi (1994/95)	-	66	502
Odb. školy ve šk. roce 1995/96	1	7	13
z toho: základní	-	2	2
střední a pomaturitní	1	5	3
a) Třídy I -IV			

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
Žáci	55	1340	2167
z toho ve školách:			
základních	-	716	1206
střední a pomaturitní	55	624	377
absolventi (1994/95)	-	239	794
z toho škol:			
základních	-	170	436
středních a pomaturit.	-	69	136
Žáci škol na 1000 obyvatel	89,0	239,9	.
ve třídách:			
I-IV	43,6	69,5	41,5
V-VIII	45,6	84,8	69,8
IX-X	-	58,8	34,2
XI-XII	-	26,8	16,1
Studenti vysokých škol na 1000 obyvatel	-	.	56,2
<i>Školky, jesle a družiny</i>			
Počet celkem	5	6	19
Místa celkem	232	685	1627
z toho místa ve:			
šolkách	232	610	845
jeslích	-	75	182
družinách	-	-	600
Učitelé a vychovatelé	20	50	166
<i>Kultura</i>			
Knihovny	2	3	2
Počet svazků ve veřejných knihovnách v tisících	23,9	57,9	203
na 1000 obyv.	3323	2890	6862
Čtenáři celkem	571	3655	9045
na 1000 obyvatel	79,4	182,4	306

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
Počet výpůjček v tisících na 1 čtenáře	33,8 59,2	122,8 33,6	202 22
Kina	1	1	1
Místa v kinech na 1000 obyvatel	34,4	21,5	23
Muzea a galerie	-	-	4
Návštěvníci muzeí a galerií v tis.	-	-	13,4
Divadla	-	-	1
Místa v divadlech na 1000 obyv.	-	-	14 a)
Ochrana zdraví a sociální péče			
Lékařny	1	4	7
Počet lékáren na 10 tis. obyv.	1,3	1,2	2,4
Lůžka v nemocnicích:			
celkem	-	163	437
na 1000 obyvatel	-	8,1	14,8
Lékaři medicíny			
celkem	10	32	109
na 1000 obyvatel	1,39	1,59	3,7
z toho:			
internisti	-	16	4 b)
gynekologové	1	5	3
pediatři	2	4	3
chirurgové	-	4	4
Lékaři zubní			
celkem:	3	9	29
na 1000 obyvatel	0,42	0,45	1,0
Zdravotní sestry			
celkem	9	144	.
na 1000 obyvatel	1,25	7,19	.
Osoby požív. sociální péči	260	1283 c)	.
Osoby pobír. stálou podporu	90	175 c)	686
Výplaty jednorázové (cílové)	146	1027 c)	420
a) na velké scéně b) v soukromé praxi c) údaje za město i obec			

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
<i>Trestná činnost a dopravní nehody</i>			
Zjištěné trestné činy	272	814	4900
z toho v % celkem:			
krádeže a krád. s vloup.	77,2	51,8	58,6
hospodářská kriminalita	5,5	13,1	0,1
Dopravní nehody a kolize	383 b)	23	102 a)
z toho hlavní příčiny v % celk.:			
nepřiměřená rychlost	33,9	17,4	.
nesprávné předjíždění	4,2	8,7	.
opilství řidičů	.	21,7	.
Dopravní nehody s usmrcením nebo zraněním osob	87	.	138
<i>Práce</i>			
Pracující v národním hospodářství (včetně soukromých zemědělců)	.	13673	.
Pracující podle Evropského roztřídění činnosti			
z toho:			
zemědělství a lesnictví (A)	.	-	.
hornictví (C)	.	6404	.
výrobní činnost (D)	.	1088	.
zásobování el. energií, plynem a vodou (E)	.	3290	.
stavebnictví (F)	.	950	.
obchod a opravy (G)	.	297	.
hotely a restaurace (H)	.	13	.
doprava, spoje (I)	.	95	.
správa nemovitostí (K)	.	280	.
školství (M)	.	384	.
ochrana zdraví, soc. péče (N)	.	574	.
jiné služby (O)	.	124	.
a) s velkými věcnými škodami			
b) r. 1996			

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
<i>Příjmy</i>			
Průměrná měsíční odměna v dolarech (hrubý příjem)	.	158	2387
z toho: výrobní činnosti	.	159	2288
stavebnictví			
<i>Nezaměstnanost</i>			
Nezaměstnaní celkem	209	772 a)	6300 b)
z toho: absolventů škol v %	6,2	.	.
Nezaměstnaní na 1 volné místo	5,4	-	52,4 b)
Míra nezaměstnanosti v %	4,4	7,2 a)	19,1 b)
Hospodářské subjekty (podle Evropského rozřídění činností)	713	842	.
z toho:			
zemědělství a lesnictví (A)	53	5	8 c)
hornictví (C)	2	1	.
výrobní činnost (D)	110	49	107
zásobování el. energií, plynem a vodou (E)	-	1	4
stavebnictví (F)	123	58	91
obchod a opravy (G)	231	476	251
hotely a restaurace (H)	.	30	.
doprava, spoje (I)	23	19	37
správě nemovitostí (K)	45	124	111
výchova (M)	6	15	17
ochrana zdraví, soc. péče (N)	11	32	6
jiné služby (O)	52	32	57
Struktura hospodářs. subjektů (bez samostatných zemědělců)			
Dle vybraných právních forem:			
státní podniky	1	3	.
v % organizací celkem	0,1	0,4	.
družstevní	3	5	4
v % organizací celkem	0,4	0,6	0,5
akciové společnosti	5	2	.
v % organizací celkem	0,7	0,2	.
-----			
a) údaje za město i obec	c) bez soukromého hospodářství		
b) město Zittau, vč. býv. okresu Zittau a města Ostritz			

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
společn. s ručením omezeným	56	31	139
v % organizací celkem	8,3	3,7	18,4
fyzické osoby a zahr. podniky (bez tuzemských společností)	586	688	597
v % organizací celkem	87,2	81,7	78,9
<i>Zemědělství</i>			
Využívání půdy v ha:			
plocha celkem	4853	5992	2012
z toho:			
zeměděl. plocha celk.	2896	1450	854
orná půda	1778	1017	.
sady	185	7	.
louky a pastviny	933	426	.
lesy a lesní půdy	1432	985	231
Výnosy z ha v q/ha			
základních obilovin	29,1 b)	32,0	x
z toho: pšenice	31,7 b)	36,4	59,8 a)
žito	25,2 b)	25,0	-
brambor	176,2 b)	170,0	242,2 a)
<i>Komunální hospodářství</i>			
Délka vodovodní a kanalizační sítě v km			
Rozvod vodovodní kanalizace	69	47,4	121
Připojení na obytné budovy	25	23,5	141
Vodovody	1161	1652	3728
Kanalizace	862	1005	2358
Spotřeba vody z vodovodu v domácnostech v tis. m³			
na 1 obyvatele	249	1280,1	1352
	44	64,2	46
Odběratelé elektrické energie			
z toho: domácnosti	2561	.	20610
	1790	6105	18871
<div> <div>a) okres Zittau a Löbau</div> <div>b) okres Liberec</div> <div>c) okres Liberec</div> </div>			

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
Spotřeba el. energie: a)			
v Mwh	5098	13020	83794
na 1 obyvatele v kWh	1800	653,1	2832
na 1 odběratele v kWh	5054	2160,6	4066
<i>Turistika</i> b)			
Objekty	5	-	5
z toho : celoroční	3	-	5
Lůžková kapacita	213	-	170
z toho: celoroční	73	-	170
Počet hostů	2073	-	13409
z toho: zahraniční turisté	1365	-	937
Počet přenocování	4038	-	27492
<i>Maloobchodní ceny vybraných druhů zboží</i>	Kč	Zl	DM
Maso vepřové s kostí 1 kg (pečeně)	121,47	8,50	9,03
Maso hovězí bez kostí 1 kg (zadní)	109,51	10,00	14,05
Šunka vepřová vařená 1 kg	168,42	13,33	17,54
Vejsce slepičí 1 ks	2,04	0,26	0,23
Sýr (eidam)	99,10	10,30	14,48
Máslo čerst. (82,5% tuku) 250 gr	23,11	2,10	1,88
Rýže 1 kg	20,11	2,26	5,04
Chléb pšen./žitný 600 gr	11,29	0,71	1,51
Houska pšeničná 200 gr	4,61	0,29	0,87
Cukr krystal bílý 1kg	22,48	2,40	1,79
Čokoláda mléčná 100 gr (tuzems.)	13,81	1,70	0,96
Bonbóny v čokoládě 400 gr	48,00	5,96	4,13
Pomeranče 1 kg	26,65	3,20	2,25
Banány 1 kg	20,84	2,40	2,25
Brendy 700 ml	151,60	55,00	12,61
Šampaňské víno 700 ml	96,90	7,50	6,80
Pivo světlé 10° v lahvi 0,5l	6,19	1,90	1,02
Čaj černý (porcovaný) 20ks/1,5 g	7,41	2,65	3,32
Káva standard mletá 250 gr	58,70	6,75	8,41
Cigarety 20 ks	27,90	-	4,85 c)
a) údaje za města Bogatynia se týkají soukr. odběratelů c) 19 kusů b) údaje za Zittau za objekty s ubytováním více než 8 osob, údaje za Hrádek n.N. za rok 1996			

	<i>Hrádek</i>	<i>Bogatynia</i>	<i>Zittau</i>
Polobotky dámské celoroční 1 pár	822,13	65,00	83,02
Polobotky pánské celoroční 1 pár	979,72	73,90	127,64
Kávovar 1 ks	985,84	84,50	59,76
Žehlička elekt. napař. 1000 W 1ks	1190,00 a)	167,00	91,62
Fén na vlasy bez přísl. 1 ks	539,41	42,00	30,53
Ruční mixér 1 ks	1112,02	.	48,13
Prášek na praní 600 gr	35,59	2,80	3,13
Benzín speciál 1 l (91 OKT.)	19,05	1,30	1,66 b)
Benzín bezolovnatý 1 l (Natural)	19,26	.	1,51
Kurs čs koruny k 31.12.1995 (valuta - prodej)	1 DEM = 18,03 Kč 1 USD = 27,41 Kč 1 Zl = 9,75 Kč		

Města v Euroregionu Neisse - Nisa - Nysa Hrádek nad Nisou - Bogatynia - Zittau

Zpracoval:

Český statistický úřad - oddělení Liberec
Vojvodský statistický úřad Jelenia Góra
Statistický úřad svobodné země Sasko Kamenz

Redakční rada:

Kazimierz Żurawski, Ladislav Knap, Ullrich Eichler, Slawomir Banaszak,
Wolfgang Gottsmann, Ludmila Hrnčířiková, Anna Jaskulska, Wolf -
Dietmar Speich.

Překlady:

Stanislav Martynek , Kateřina Niessigová

Grafická a typografická úprava:

Jiří Chalupa, Stanislava Riegerová

